

Tjelvars grav

Kapitel 1

Bordet vid fönstret

Sherlock Hansson gick ut från Tysta gatan 6B klockan 08.17.

Han hade tänkt gå 08.15, men hade stannat i hallen för att byta skor. De svarta låga skorna passade bättre till jackan. De bruna hade bättre sula. Stockholm hade haft nattregn och trottoarerna på Östermalm torkade ojämnt, särskilt vid övergångarna där sand och löv låg kvar i små samlingar.

Han valde de bruna.

Det tog honom två minuter.

I porten mötte han Marianne Ståhl.

Hon stod med ett hopfällt paraply i ena handen och en tygkasse i den andra. Hon var klädd i mörkblå kappa, ljus scarf och handskar trots att det inte var särskilt kallt. Håret var lagt med sådan noggrannhet att vinden utanför ännu inte hade fått någon chans att påverka det.

Hon såg på hans skor.

”Resa?” sade hon.

Sherlock stannade med handen på portdörren.

”Nej.”

”Inte än?”

”Det finns inget än.”

”Det där var inte ett nej.”

Han såg på henne.

”God morgon, Marianne.”

”God morgon. Ni har den där väskan.”

Hon nickade mot den smala läderväskan han bar i vänster hand. Den var inte stor nog för övernattning, men större än vad han brukade ta till caféet.

”Handlingar”, sade han.

”Era eller andras?”

”Andras.”

”Då blir det resa.”

Hon sade det utan större intresse för svaret. Hon hade redan dragit sin slutsats.

Sherlock öppnade dörren.

”Ni borde inte stå i draget.”

”Ni borde inte svara på vänlighet som om det var en felanmälan.”

Han höll upp dörren tills hon gått ut.

Gatan var fortfarande fuktig. Fasadstenen hade mörknat av regnet och de parkerade bilarna stod med små droppar på taken. En lastbil från en blomsterhandel backade försiktigt vid hörnet. En man i träningskläder gick förbi med en hund som ville åt ett träd men inte gavs tid.

Petrikor, så kallades doften efter regn. Det var en blandning av växtoljor, kemiska reaktioner med jordbakterier och ozon. Han uppskattade doften och stod stilla en kort stund för att njuta.

Marianne gick åt vänster.

Sherlock gick åt höger.

Caféet låg sex minuter bort om man gick utan att stanna. Åtta minuter om man behövde vänta vid övergångsstället. Sherlock kom fram på sju.

Det hette Café Linden, vilket var ett onödigt namn eftersom det inte fanns någon lind utanför. Där fanns två smala fönster mot gatan, en dörr med mässingshandtag och fyra små bord längs väggen. Längst in fanns disken, kaffemaskinen, en glasmonter med smörgåsar och bakverk samt en ung man som alltid såg trött ut under den första timmen.

Sherlock gick in.

Den unga mannen, som hette Anton, lyfte blicken.

”Vanliga?”

”Ja.”

Anton tog en kopp utan att fråga mer. Kaffe, svart. Ett glas vatten. En ostsmörgås om Sherlock inte sade nej före betalning.

Denna gång sade Sherlock inte nej.

Han betalade kontant. Anton hade slutat kommentera det.

Bordet vid fönstret var ledigt. Det var inte det bästa bordet för vanliga kunder. Det drog från dörren och hade en ojämn stol. Men det gav sikt mot ingången, spegling i fönstret och vägg bakom ryggen. Sherlock hade valt det första gången av praktiska skäl. Sedan hade personalen

börjat lämna det ledigt när de kunde, inte för hans skull utan därför att de andra stamgästerna ändå föredrog borden närmare disken.

Han satte väskan mot väggen, lade anteckningsboken till höger om koppen och placerade smörgåsen till vänster. Han åt inte direkt.

Vid bordet intill satt två kvinnor med varsin cappuccino och diskuterade en bostadsrättsförening. Den ena hade med sig en bunt papper. Den andra hade redan bestämt sig innan mötet börjat. Längre in satt en äldre man med Dagens Nyheter uppslagen framför sig. Han läste inte. Han sov inte heller. Han använde tidningen som skärm.

Sherlock drack av kaffet.

Det var lite för varmt, men inte förstört.

Han öppnade anteckningsboken och skrev datumet.

Sedan lade han ned pennan.

Han väntade.

Ingrid Waller kom 08.41.

Hon öppnade dörren, stannade en halv sekund när hon såg att bordet var ledigt och gick direkt fram utan att beställa först. Hon bar mörk ullkappa, låga skor och en grå portfölj. Håret var uppsatt. Hon såg ut som en person som redan hade läst alla handlingar och ogillade att de inte räckte.

"Sherlock", utbrast hon.

Han hade insett att hans namn, som givits honom av två föräldrar som var entusiastiska läsare av historierna om hans väldigt kända namn, gav en liten antydning till människors karaktär när han presenterade sig.

"Har du ätit frukost?" frågade hon.

"Nej."

Hon såg på den orörda smörgåsen.

"Du har köpt frukost."

"Ja."

Hon gick till disken och beställde kaffe. När hon kom tillbaka lade hon portföljen på stolen bredvid sig, inte på golvet. Det betydde att hon tänkte ta fram handlingar snart men inte riktigt än.

"DBW har hört av sig", sade hon.

Sherlock tog upp smörgåsen.

"På Gotland?"

"Ja."

Han tog en tugga. DBW eller De Badande Wännerna som akronymen stod för var ett gammalt sällskap i Visby som börjat med socialt umgänge och nu ägnade sig åt sociala insatser bland mycket annat. Det var bara öppet för män och hade samlat på sig ganska stora fonder som användes till att göra goda saker och driva Botaniska trädgården i Visby, gemenligen kallad Botan.

Ingrid väntade tills han tuggat färdigt. Hon hade lärt sig det efter deras första fall, Den tysta föreningen. Sherlock svarade annars ändå, men orden blev onödigt korta.

"De vill inte gå genom vanliga kanaler", sade hon.

"Det vill de sällan när de säger att de vill värna om förtroende."

"De har inte använt det ordet."

"Vad använde de?"

"Diskretion."

"Sämre."

"Ja."

Anton kom med hennes kaffe. Ingrid tackade utan att se bort från Sherlock.

"Två händelser i Visby i natt", sade hon. "De borde kunna vara separata. DBW tror inte att de är det."

Sherlock lade ned smörgåsen.

"Fortsätt."

"Inbrott i kommunhuset. Samma natt brann en bil vid Botaniska trädgården. Bilen tillhör Gustaf Leijonhielm."

"Vem är han?"

"Pensionerad lantmätare. Ämbetsman inom DBW. Arbetar med deras äldre handlingar, donationer, markfrågor och en del interna arkivfrågor."

"Var han i bilen?"

"Nej, han är inte hittad."

Sherlock såg ut genom fönstret.

En kvinna stannade utanför och rättade till sin kapp i speglingen från rutan. Hon såg inte in.

"Försvunnen?" frågade han.

"Inte officiellt. Hans bostad är tom, men han kan ha rest bort. Telefonen är avstängd. DBW:s företrädare säger att det inte är normalt för honom."

"Företrädare säger ofta sådant när de vill att någon annan ska ta oro på allvar."

"Den här gången tror jag dem."

"Varför?"

Ingrid öppnade portföljen och tog fram en tunn mapp. Den var inte märkt med DBW:s namn. Ingrid brukade ta bort sådant innan hon kom till honom.

Hon lade ett fotografi på bordet.

Det visade en uppbränd bil. Svart, hopfallen i mitten, med sprucket glas runtom och sot över markstenen. Bakom syntes en mur, nakna grenar och en järngrind.

"Botaniska trädgården?" frågade Sherlock.

"Intill. Inte inne i trädgården. Parkerad vid kanten, nära en mindre gata. Tillräckligt nära för att alla som känner DBW ska förstå kopplingen."

Sherlock tog upp fotografiet.

"Varför just där?"

"Det är en av frågorna."

"Vad säger polisen?"

"Vandalisering eller hot. Kanske kopplat till Leijonhielm personligen."

"Och kommunhuset?"

Ingrid lade fram ytterligare två foton.

Det första visade ett arkivrum. Ett grått plåtskåp stod öppet med uppbruten dörr. Mapparna inuti såg inte ut att vara genomdragna av någon som letat efter pengar. De var rörda men inte utslängda.

Det andra visade ett nyckelskåp. Luckan var uppbruten vid låset. Inuti hängde rader av numrerade krokar. De flesta nycklar verkade sitta kvar.

"Inget av värde är stulet", sade Ingrid. "Inga datorer. Inga kontanter. Inga moderna akter enligt preliminär kontroll. Men flera arkivskåp är uppbrutna. Förvaringar av microfiche har öppnats. Ett nyckelskåp är uppbrutet."

"Saknas nycklar?"

"Enligt kommunen: nej."

Sherlock tittade längre på bilden.

Nyckelskåpet var av äldre modell, inte antikt men tillräckligt gammalt för att ha målats om minst en gång. Krokarna satt i rader. Varje krok hade en liten etikett. Vissa etiketter var maskinskrivna. Andra handskrivna. Några var utbytta. En sådan blandning uppstod inte på en vecka. Den växte fram genom år av undantag.

"Fotot är taget efter att någon kontrollerat skåpet", sade han.

"Ja."

"Vem?"

"Kommunens säkerhetsansvarige först. Sedan polis."

"Då är ordningen redan störd."

"Troligen."

Sherlock lade ned bilden.

"Vad finns på microfiche?"

"Äldre kommunala handlingar. Diarier, bygglovsärenden, kartkopior, markärenden. Inte allt. Delar av äldre material."

"Vilka lådor öppnades?"

"Det framgår inte av sammanfattningen. Men ett namn förekommer i DBW:s första samtal."

"Boge."

Ingrid såg på honom.

"Ja."

"Sade de det?"

"Inte först. De sade att Gustaf Leijonhielm nyligen hade frågat efter äldre handlingar rörande Boge, Tjelvars grav och vissa noteringar från 1960-talet. När jag bad om precisering blev de mer försiktiga."

"Där kom diskretionen."

"Ja."

Sherlock tog kaffekoppen men drack inte.

"Tjelvars grav."

"Du känner till platsen?"

"Ja, skeppssättning på nordöstra Gotland."

"Har du varit där?"

"Nej."

"Men du vet var den ligger?"

"Ungefär."

Ingrid lutade sig tillbaka.

"DBW:s representant sade att det kan röra sig om en intern arkivfråga. Jag tror inte det. En intern arkivfråga bränner inga bilar."

"Nej."

"Och bryter inte upp kommunens nyckelskåp utan att ta nycklar."

"Inte om det är nycklarna de vill ha."

Hon väntade.

Sherlock lade båda händerna platt på bordet. Det gjorde han ibland när han sorterade en följd av praktiska händelser. Inte som dramatisk gest. Mer som om han behövde känna bordets stillhet.

"Om inget saknas från nyckelskåpet finns tre möjligheter", sade han. "De tog fel nyckel och satte tillbaka den. De kopierade en nyckel. Eller de ville få någon att kontrollera nyckelskåpet och därmed störa spåren."

"Vilken är troligast?"

"Kopiering."

"Varför?"

"För att microfiche och arkivskåp ger information. Nyckeln ger nästa plats."

"Vilken plats?"

"Det vet de kanske redan. Eller så fick de reda på det i kommunhuset."

Ingrid drack av kaffet.

"Du tror att inbrottet handlade om att förbereda ett andra inbrott."

"Eller ett andra besök utan inbrott."

"Och bilen?"

Sherlock såg på fotot igen.

"Bilen är för synlig."

"Hot?"

"Ja, men inte bara."

Han pekade på bilden med ett finger.

"Om man vill skrämma en DBW-man bränner man bilen nära hans hem. Om man vill dra en linje till DBW bränner man den nära Botaniska trädgården."

"Visa?"

"Ja."

"Vad?"

"Att saken tillhör deras värld."

Ingrid såg mot caféets dörr när en kund kom in. Hon väntade tills mannen gått till disken.

"DBW vill att du reser till Gotland i dag."

"Vill de det?"

"Ja."

"Har de sagt varför de inte bara lämnar allt till polisen?"

"De säger att de gör det också."

"Och ändå kontaktar de oss."

"De vill veta om Leijonhielms arbete i deras arkiv har betydelse."

"De vill veta om de själva riskerar skandal."

"Troligen."

"Är Leijonhielm gift?"

"Änkling, inga barn. En brorsdotter i Visby, Ebba Leijonhielm. Hon är informerad om bilen men inte om DBW:s kontakt med oss."

"Var bor han?"

"Strandgatan, mindre våning. Han har också tillgång till DBW:s arbetsrum och ett förråd."

"Telefon avstängd sedan när?"

"Okänt. Senaste säkra kontakt med DBW i går eftermiddag. Han lämnade ett möte strax före fyra. Bilen sågs senast enligt en granne parkerad nära hans bostad vid sextiden. Branden anmäldes 02.13."

"Kommunhusinbrottet?"

"Larmet gick 01.28, men väktare var på plats först efter ungefär tio minuter. Ingen gripen."

"Avstånd?"

"Mellan kommunhuset och bilen? Inte långt med bil."

"Till fots?"

"Tar en stund, men möjligt."

Sherlock skrev några korta ord i anteckningsboken.

01.28 kommunhus.

02.13 bil.

Ingen stöld.

Nyckel kvar.

Leijonhielm borta.

Boge/Tjelvar.

"När går nästa flyg?" frågade han.

"Vi kan vara i Visby efter lunch."

"Vi?"

"Ja."

Han såg på henne.

"Så du följer med?"

"DBW känner mig. De känner inte dig tillräckligt för att lämna dig ensam i ett rum med sina äldre herrar."

"Det är en fördel."

"För dig, ja. Inte för uppdraget."

Sherlock åt resten av smörgåsen.

Ingrid såg nästan nöjd ut.

Han gick hem för att byta väska.

Tysta gatan låg stilla när han kom tillbaka. En taxi stod felparkerad utanför porten. Föraren satt med telefonen i handen och såg inte upp. Sherlock noterade registreringsnumret utan särskilt syfte. Vissa saker fastnade ändå.

I hallen på 6B ställde han de bruna skorna på tidningspapper. De hade fått grus vid sulkanten. Han borstade bort det med en liten borste som låg i en låda märkt **skor – grov**. Där fanns också en mjukare borste, skokräm, extra snören och en hopvikt pappersremsa med måtten på hans vanligaste resväska.

Lägenheten var tyst.

Den var inte stor, men den var ordnad. Vardagsrummet hade höga fönster, bokhyllor och ett arbetsbord som stod där andra människor troligen skulle ha haft matsalsbord. Böckerna var inte sorterade efter författare. De var sorterade efter användning. Optik och fotografi närmast bordet. Militär signalering, kartor och teknisk handboks litteratur på nedre hyllorna. Kriminalhistoria, juridik och lokala historiker längre bort. Romaner fanns, men inte många och inte framme.

På arbetsbordet låg en lupp, en liten ficklampa, två tomma kuvert, ett måttband, anteckningskort och ett äldre kameraobjektiv som han ännu inte hade rengjort färdigt.

Han packade lätt.

Två skjortor, underkläder, en mörk tröja, regnjacka, anteckningsböcker, lupp, ficklampa, tunna handskar, kamera, en plastpåse för smutsiga skor. Inget som såg ut som utrustning för en expedition. Mer som en man som ogillade att behöva köpa något han redan ägde.

Telefonen ringde medan han stängde väskan.

Det var Ingrid.

"DBW:s kontakt vill träffa oss på plats klockan tre", sade hon.

"Vem?"

"Nils Cedergren. Sitter i en av deras nämnder. Före detta rådman. Han är artig."

"Det brukar betyda svår."

"Ja, han kommer säga att vi får se det som är relevant."

"Det gör han inte efter första timmen."

"Försök att inte säga det till honom."

"Nej."

"En sak till. Leijonhielms brorsdotter har ringt polisen igen. Hon säger att hans arbetsrum i bostaden är städat på ett sätt som inte liknar hans."

"Städat?"

"Ja."

"Av vem?"

"Det vet hon inte. Hon säger att han aldrig lämnar skrivbordet utan tre högar. Nu finns inga högar."

Sherlock såg på sitt eget arbetsbord.

Tre högar kunde vara slarv.

Det kunde också vara ett system.

"Har polisen spärrat bostaden?"

"Inte när hon ringde. De behandlar honom fortfarande inte som brottsoffer."

"Då åker vi tidigare."

"Bilen kommer om tjugo minuter."

"Taxi?"

"Ja."

"Till Bromma?"

"Ja."

"Bra."

Han lade på.

När han kom ut i trapphuset stod Marianne Ståhl på avsatsen nedanför. Hon hade bytt handskar och höll nu ett brev i handen. Det verkade inte ha någon brådska.

"Resa", sade hon.

"Ja."

"Hur länge?"

"Kort."

"Det säger ni alltid innan det blir längre."

"Den här gången finns en rimlig borte gräns."

"Vad betyder det?"

"Att jag inte packat för mer än två nätter."

Marianne gick upp ett steg.

"Är det farligt?"

"Troligen inte."

"Det där var väl också lite torftigt."

"Ja."

Hon gav honom brevet.

"Det här låg fel i porten. Till er. Någon hade lagt det på elementet."

Sherlock tog brevet.

Det var från en bokhandel. Betydelselöst.

”Tack.”

”Ni har börjat få fel post sedan ni blev ett namn i vissa kretsar.”

”Det är inte därför.”

”Nej. Det är för att porten är dåligt uppmärkt. Men min version är roligare.”

Han lade brevet i väskans ytterfack.

”Jag kommer tillbaka.”

”Det hoppas jag. Annars får någon annan sitta vid ert dåliga bord på caféet.”

”Det är inget dåligt bord.”

”Nej, inte för er.”

Hon gick uppför trappan.

Sherlock gick ned.

Taxin stod utanför porten. Föraren hade inte samma registreringsnummer som bilen tidigare.

Flyget till Visby var kort.

Sherlock tyckte inte om korta flyg. Man hann inte börja tänka ordentligt förrän kabinpersonalen skulle förbereda landning. Ingrid använde tiden bättre. Hon läste igenom mappen igen, markerade tre rader med blyerts och skrev en lista på personer de behövde träffa.

Sherlock satt vid fönstret.

Molntäcket bröts när de närmade sig Gotland. Under dem låg havet gråblått, plattare än han väntat sig. Ön kom fram som en låg silhuett. Fält, vägar, mörkare skogspartier och sedan Visby med muren som en tydlig linje.

Han hade sett kartor över Gotland många gånger. Det var något annat att se platsen från luften. Avstånden blev både kortare och mer avgörande. Visby låg där med sin sten och sina gator. Boge låg nog långt bort för att höra till ett annat Gotland, men inte längre än att någon kunde köra dit på kvällen och tillbaka före midnatt.

Ingrid vek ihop pappren.

”Du är tyst.”

”Ja.”

”Tänker du på Boge?”

"På nyckelskåpet."

"Fortfarande?"

"Ja."

"Varför?"

"För att det är det minst dramatiska."

Hon nickade.

"Och därför troligen viktigast."

"Ja."

De landade strax efter ett.

På flygplatsen hyrde Ingrid en bil. Sherlock bar ut väskorna medan hon ordnade nycklarna. Vinden var kallare än i Stockholm och mer direkt. Den tog tag i jackan och pressade fuktig luft mot ansiktet.

"Välkommen till Gotland", sade Ingrid.

"Det blåser."

"Det är en korrekt men otillräcklig beskrivning."

"Jag börjar där."

De körde mot Visby.

Staden var låg och kompakt. Muren syntes först som en mörk linje, sedan som sten, torn och öppningar. Vägarna blev smalare när de kom in. Turistsäsongen var inte i full gång, men det fanns ändå människor med kameror, jackor och långsamma steg. Bilarna körde försiktigare här, som om alla var rädda att skada något som var betydligt äldre än de själva.

Ingrid parkerade nära hotellet men de gick inte in.

"Vi hinner till bilen först", sade Sherlock.

"Vi ska träffa Cedergren klockan tre."

"Då hinner vi se platsen innan någon berättar vad vi ska se."

Hon såg på honom.

"Det där är en av dina mer användbara principer."

"Ja."

De gick mot Botaniska trädgården.

Visby stenstad gjorde ljud annorlunda. Steg studsade tillbaka från murar. Röster höll sig nära väggarna. Bilar hördes först när de redan var nära. Trädgården låg med sin ordnade grönska bakom stängsel och mur, men årstiden gjorde den dämpad. Inga starka färger. Mest stammar, grusgångar, låg vintergrönska och fuktiga ytor.

Den brända bilen stod inte kvar på gatan.

Det hade Sherlock väntat sig.

Men platsen fanns kvar.

Polisen hade spärrat av en mindre yta intill trottoarkanten. Det var sot kvar på marken, särskilt nära rännstenen. En lykstolpe hade sotfläckar på nedre delen. På muren bakom fanns svag missfärgning. Inte mycket. Branden hade varit intensiv men begränsad.

Sherlock stannade på avstånd först.

Ingrid stod bredvid.

"Bilen är bortforslad."

"Ja."

"Kan du se något ändå?"

"En del."

Han gick långsamt längs avspärrningen.

Marken lutade svagt mot rännstenen. Sotet låg tjockare där. Glasrester hade sopats upp men inte allt. Små bitar låg fortfarande vid kanten, gröna och klara. En liten del av däckgummi hade fastnat mot asfalten.

Han hukade sig.

"Bilen stod tätt mot trottoaren."

"Som normalt parkerad?"

"Ja. Men inte länge."

"Hur ser du det?"

"Det finns inte mycket smuts under hjulplatserna. Regnet i natt har dragit sot mot rännstenen, men under bilen skulle det ha varit torrare om den stått där länge före branden. Den parkerades efter regnet eller sent under det."

Ingrid såg mot himlen.

"Det regnade i Visby fram till midnatt enligt väderappen."

"Då parkerades den efter det."

"Branden 02.13."

"Ja."

Han reste sig.

En lokal polis kom gående från hörnet. Hon var omkring fyrtio, hade mörkt hår under mössan och bar gul reflexväst över uniformen. Hon såg först på avspärningen, sedan på dem.

"Ni är inte från tekniska", sade hon.

"Nej", sade Ingrid. "Ingrid Waller. Vi väntas av Nils Cedergren från DBW. Det här är Sherlock Hansson."

Polisen såg på Sherlock.

"Jag har hört namnet."

"Det händer ibland", sade han.

"Sara Modig", sade hon. "Lokal polis. Ni ska helst inte gå innanför bandet."

"Det behöver vi inte än", sade Sherlock.

"Än?"

"Nej."

Modig såg på Ingrid.

"Är ni här för Leijonhielm?"

"Ja."

"Familj?"

"Nej, DBW har bett oss titta på vissa omständigheter."

"Polisen utreder redan."

"Det förutsätter vi."

Modig såg åter på Sherlock.

"Vad tittar ni efter?"

"Varför bilen stod här."

"Den brann här."

"Det är inte samma sak."

Hon höll hans blick en stund. Sedan nickade hon svagt.

"Bilen är på en uppställningsplats. Ni kan ansöka om att se den genom utredningsledaren."

"Vem är det?"

"Kriminalinspektör Erik Holm."

"Är han här?"

"Kommunhuset."

Ingrid såg på Sherlock.

"Då börjar vi där efter DBW."

Sherlock tittade en sista gång på sotet vid rännstenen.

"Bilen flyttades hit efter midnatt."

Modig svarade inte direkt.

"Det är möjligt."

"Förarsätet?"

Hon blev mer stilla.

"Vad med det?"

"Jag har inte sett bilen."

"Nej."

"Men om bilen flyttades hit behöver någon ha kört den. Om det var Leijonhielm är han inte bara försvunnen. Om det var någon annan finns sätesläge, speglar och fotspår."

Modig såg mot avspärrningen.

"Ni pratar som om ni redan vet att någon annan körde."

"Nej, jag pratar som om det är lätt att kontrollera."

Hon såg nästan nöjd ut, mot sin vilja.

"Jag säger till Holm att ni vill störa honom."

"Tack", sade Ingrid.

Modig gick.

Sherlock stod kvar.

"Hon är bra", sade han.

"För att hon inte bad dig gå?"

"För att hon hörde frågan."

DBW:s lokaler låg i en byggnad som inte annonserade sig för mycket.

Det passade sällskapet, alla gotlänningar visste ändå att de fanns där.

Nils Cedergren tog emot dem i ett sammanträdesrum med mörkt bord, äldre stolar och väggar där porträtt, kartor och inramade dokument hängde i en ordning som säkert var självklar för medlemmarna. Rummet luktade papper, vaxat golv och gammal värme från element.

Cedergren var i sjuttioårsåldern, lång, smal och korrekt klädd i mörk kostym trots att mötet inte krävde det. Hans hår var vitt och tunt. Han hade en röst som var van att bli hörd utan att höjas.

Han hälsade först på Ingrid, sedan på Sherlock.

”Vi uppskattar att ni kom med kort varsel.”

”Ni hade bråttom”, sade Sherlock.

Cedergren såg på honom.

”Vi är oroadе.”

”För Gustaf Leijonhielm?”

”Naturligtvis.”

Det kom en aning för snabbt.

Ingrid satte sig.

Sherlock stod kvar några sekunder och såg på rummet.

På bordet låg en mapp. Bredvid den stod en kanna vatten, tre glas och en liten skål med mintpastiller. På väggen bakom Cedergren hängde en äldre karta över Visby. En del av nordöstra Gotland fanns inte med. Det var fel karta för samtalet.

Han satte sig.

Cedergren öppnade mappen.

”Gustaf har under en tid gått igenom äldre arkivnoteringar åt sällskapet. Främst rörande mark, äldre donationer och vissa kulturhistoriska engagemang.”

”Boge?” frågade Sherlock.

Cedergren stannade.

”Ja, bland annat.”

”Tjelvars grav?”

”Det namnet förekom.”

"Varför?"

"Det är det vi inte vet."

"Men ni vet att det förekom."

Cedergren lade händerna på mappen.

"Gustaf var noggrann. Han förde privata anteckningar vid sidan av våra protokoll. För några veckor sedan bad han att få tillgång till en äldre låda med korrespondens från 1960-talet. Den rörde inte Tjelvars grav direkt, såvitt jag förstått, utan vissa personer med anknytning till Gotland vid den tiden."

"Vilka personer?"

"Det framgår inte tydligt."

"Inte tydligt?"

Cedergren tog av sig glasögonen och torkade dem med en näsduk. Han gjorde det långsamt. Sherlock misstänkte att glaset redan var rena.

"Det finns en anteckning", sade Cedergren. "Den är lösryckt. Den kan vara betydelselös."

"Då hade ni inte sagt det så."

Cedergren såg på Ingrid.

Hon sade inget.

Han tog fram en kopia ur mappen och lade den på bordet.

Sherlock tog inte upp den först. Han läste där den låg.

Texten var maskinskriven, men anteckningen längst ned var handskriven med bläck. Bokstäverna lutade åt höger. Personen hade skrivit snabbt men kontrollerat.

De åtta. Bogeuppgiften ej styrkt. G.L. bör ej tillfrågas.

Sherlock läste den två gånger.

"Vem skrev anteckningen?"

"Vi vet inte."

"När?"

"Troligen någon gång på 1970-talet. Pappret låg i en mapp med material från 1961 till 1968, men själva anteckningen är senare."

"G.L.?"

"Det kan vara Gustaf Leijonhielm, men det passar dåligt med tidpunkten. Han hade ännu ingen sådan roll hos oss. Det kan också avse någon annan."

"De åtta?"

Cedergren skakade på huvudet.

"Ingen säker förklaring."

"Bogeuppgiften?"

"Inte den heller."

"Men Gustaf blev intresserad."

"Ja, mycket."

"Vad gjorde han sedan?"

"Han begärde fram kommunala handlingar. Äldre microfiche och hänvisningar till magasin. Han frågade också efter om vi hade föremål eller depositioner från 1970-talet som inte registrerats ordentligt."

Sherlock såg upp.

"Föremål?"

"Ja."

"Vilka?"

"Det vet jag inte. Inte än. Det var därför han gick igenom vårt förråd."

Ingrid sade:

"Samma Gustaf Leijonhielm vars bil brann i natt."

"Ja."

"Och som nu är försvunnen."

"Ja."

Cedergren tog på sig glasögonen igen.

"Vi vill veta om sällskapets arkiv har koppling till nattens händelser."

"Nej", sade Sherlock.

Cedergren såg förvånad ut.

"Nej?"

"Det vill ni inte."

Ingrid rörde inte en min.

Sherlock fortsatte:

"Ni vill veta om sällskapet riskerar att dras in i något som skadar dess namn. Det är begripligt. Men det är inte rätt fråga."

Cedergrens ansikte blev stelt.

"Och rätt fråga är?"

"Var Gustaf Leijonhielm är."

Tystnaden i rummet blev tydlig.

Till slut nickade Cedergren.

"Ja."

"Bra."

Sherlock sköt kopian tillbaka mot honom.

"Då behöver jag se allt Gustaf såg. Inte en sammanfattning. Inte det ni bedömt relevant. Allt."

"Det kan ta tid."

"Ja."

"Och vissa handlingar kan röra personer vars familjer fortfarande bor här."

"Då har de bott här länge nog för att tåla fakta."

Cedergren såg på Ingrid.

Hon ryckte inte in.

Efter några sekunder stängde han mappen.

"Jag ordnar det."

Sherlock reste sig.

"En sak till."

"Ja?"

"Hade Leijonhielm också nycklar till DBW:s förråd?"

Cedergren blev stilla igen.

"Ja."

"Saknas de?"

"Vi har inte kontrollerat."

"Gör det nu."

Cedergren gick inte genast. Han såg först på mappen, sedan mot dörren.

"Tror ni att någon varit här?"

"Jag tror att någon bröt upp ett nyckelskåp i kommunhuset utan att ta nycklar. Då bör alla andra nycklar i frågan bli intressanta."

Cedergren gick ut.

Ingrid stod kvar vid bordet.

"Det där var inte särskilt diplomatiskt."

"Nej."

"Men effektivt."

"Kanske."

Hon tog kopian och läste den igen.

"De åtta."

Sherlock såg mot fönstret.

Utanför rörde sig några människor långsamt längs gatan. Visby såg fortfarande ut som en stad byggd för sten, vind och minnen.

Cedergren kom tillbaka efter sex minuter.

Han höll en liten nyckelring i handen.

"Gustafs DBW-nycklar finns inte i hans låsta skrivbordslåda", sade han.

"Vem har kontrollerat?"

"Jag själv."

"När såg någon dem senast?"

"I förrgår."

"Vilka dörrar går de till?"

Cedergren såg på nyckelringen, fast den inte var Gustafs.

"Arbetsrummet. Ett äldre förråd. Och ett mindre skåp i arkivrummet."

Sherlock tog sin anteckningsbok.

"Då börjar vi där."

"Men kommunhuset?"

"Senare."

Cedergren såg förvånad ut.

Sherlock skrev tre ord.

Nycklar. Förråd. Skåp.

Sedan lade han ned pennan.

"Kommunhusinbrottet handlade inte om att ta något", sade han. "Det handlade om att hitta vägen till något annat."

Ingrid såg på honom.

"Nycklarna?"

"Ja, eller det som nycklarna leder till."

Cedergren höll sig mycket stilla.

Sherlock fortsatte:

"Om Gustafs DBW-nycklar saknas efter att kommunens nyckelskåp brutits upp, är det möjligt att någon inte bara letade i arkiv. Någon byggde upp en passage genom dem."

"Och bilen?" frågade Cedergren.

Sherlock såg på fotot av den uppbrända bilen.

"Bilen brann för att alla skulle tro att något var förstört."

"Var det inte det?"

"Jo."

Han stängde anteckningsboken.

"Men troligen inte det rätta."

Tjelvars grav

Kapitel 2

Bilen vid Botan

DBW:s förråd låg inte långt från sammanträdesrummet.

Nils Cedergren gick före genom en korridor med linoleummatta, målade väggar och fotografier från äldre sammankomster. Han hade nyckelringen i handen, men höll den stilla, som om ljudet av nycklarna kunde dra till sig fel sorts uppmärksamhet.

Ingrid Waller gick bakom honom.

Sherlock Hansson gick sist.

Han såg på golvet, dörrfodren och väggarna snarare än på fotografierna. Korridoren var välstädd, men inte ny. Sådana korridorer berättade sin historia genom små skador. En mörk rand där möbler burits in. En ljusare ruta där en tavla bytts. Lack som nötts vid ett handtag. På ett ställe fanns ett svagt märke på väggen i höjd med midjan, som efter en kartong som dragits emot.

Cedergren stannade vid en grå dörr.

”Här förvarar vi äldre material som inte används regelbundet”, sade han.

”Vem har nyckel?” frågade Sherlock.

”Gustaf, jag, ordföranden och arkivansvarig.”

”Någon mer?”

”Inte formellt.”

”Och informellt?”

Cedergren såg på honom.

”Vi är ett sällskap, herr Hansson. Inte en lagerterminal.”

”Det var inget svar.”

Ingrid sade inget.

Cedergren drog in luft genom näsan och satte nyckeln i låset.

”Vid behov kan personal få låna nyckel.”

”Skrivs det upp?”

”Ibland.”

”Då betyder det nej.”

Cedergren öppnade dörren.

Rummet innanför var smalt och svalt. Längs väggarna stod hyllor med kartonger, äldre protokollband, pärmar och plåtskåp. Ett litet fönster satt högt upp mot gården. Det var matt av smuts på utsidan och släppte in ett gråaktigt ljus.

Det luktade damm, papp, trä och radiatorvärme.

Sherlock stannade i dörren.

”När var ni här senast?”

”Förra veckan”, sade Cedergren.

”Med Gustaf?”

”Nej, ensam.”

”När var Gustaf här senast?”

”Det vet jag inte.”

”Finns besökslista?”

”Inte för det här rummet.”

Sherlock gick in.

Han tog inte fram handskar direkt. Först obeserverade han.

Det fanns tre plåtskåp. Två äldre, grågröna, med metallhandtag och små etikettfickor. Ett nyare, ljusgrått, med cylinderlås. På hyllorna låg kartonger märkta efter årtal, ämnen och personnamn. Några etiketter var maskinskrivna. Några skrivna med bläck. Några med modern märkpenna.

En kartong stod aningen snett.

Inte mycket. Bara tillräckligt.

Sherlock gick fram till den.

På etiketten stod:

Korrespondens 1961–1968. Mark, donationer, Visby/Boge.

Han såg på dammet runt kartongen. Hyllan hade ett jämnt lager grått damm, men framför just den kartongen fanns en renare rand. Kartongen hade dragits ut nyligen och skjutits tillbaka, men inte helt till sin tidigare plats.

”Den här”, sade han.

Cedergren kom närmare.

"Ja. Gustaf arbetade bland annat med den."

"När?"

"Jag såg honom med den för kanske tio dagar sedan."

"Efter det?"

"Jag vet inte."

Sherlock tog fram tunna handskar och drog på dem. Sedan drog han ut kartongen.

Den var inte tung. Inuti låg mappar, kuvert, äldre kopior och en tunn bunt fotografier. Någon hade lagt tillbaka innehållet i ordning, men inte den ursprungliga ordningen. Det syntes på papperens kanter. Äldre papper som legat stilla länge satte sig mot varandra. När de plockades upp och lades tillbaka blev bunten högre, luftigare, mindre samlad.

"Någon har varit här efter Gustaf", sade Sherlock.

Cedergren såg på bunten.

"Det kan väl vara han själv?"

"Kanske."

"Varför säger ni då någon?"

"För att han verkar ordningsam."

"Det var han."

"Då hade han inte lagt tillbaka kuvertet med öppningen inåt."

Sherlock pekade på ett brunt kuvert i bunten. Öppningen låg vänd mot kartongens rygg, vilket gjorde det besvärligt att ta upp utan att vända hela bunten.

Cedergren såg på kuvertet.

"Det är inget jag skulle ha märkt."

"Nej."

"Men Gustaf skulle?"

"Troligen."

Ingrid stod vid dörren och såg mot de andra skåpen.

"Vad finns i det låsta skåpet?"

Cedergren vände sig dit.

"Olika mindre föremål. Medaljer, äldre sigill, några nycklar till äldre skrin, fotografiplåtar, sådant som inte bör ligga öppet."

"Gustaf hade nyckel dit också?"

"Ja."

Sherlock gick fram.

Det nyare plåtskåpet hade inga tydliga brytmärken. Låset var helt. Handtaget hade svaga fettspår. Inte färskare nog för att säga mycket. På golvet framför skåpet fanns däremot två små märken i dammet, parallella, som efter en smal låda som satts ned och dragits åt sidan.

"Öppna", sade Sherlock.

Cedergren gjorde det.

Skåpet innehöll tre hyllor. På den översta låg små askar. På den mellersta en träbricka med äldre nycklar, märklappar, sigillstampar och ett skrin. Nedersta hyllan hade två lådor med fotografier och negativ.

Sherlock såg på träbrickan.

Där fanns tomma fördjupningar. Men sådant betydde inte att något saknades nu. Många gamla samlingar hade tomma platser efter saker som flyttats för tio år sedan.

"Finns inventarielista?"

Cedergren nickade.

"I pärmerna där."

Han tog fram en svart pärm från skåpets insida.

Sherlock bläddrade.

Det var Cedergrens tur att stå tyst.

Ingrid kom fram och såg över Sherlocks axel.

Listan var noggrant förd men inte modern. Föremål hade förts in under olika decennier. Några poster var strukna. Några hade anmärkningar.

Sherlock stannade vid en rad.

Cylindrisk behållare, metall, okänt ursprung. Inl. G.L. 1974. Förvaringsplats: skåp 3, hylla 2.

Ingrid läste samma rad.

"G.L." sade hon.

Cedergren blev blekare.

"Jag känner inte igen den posten."

"Inlämnad av G.L." sade Sherlock. "Inte Gustaf Leijonhielm."

"Nej. Gustaf var ung då. Och inte ämbetsman."

"Vem kan det vara?"

"Jag vet inte."

Sherlock såg på hylla två.

Där fanns ingen cylindrisk metallbehållare.

"Den saknas", sade Ingrid.

Cedergren tog pärmen och kontrollerade raden själv, som om orden kunde ändra sig när han läste dem.

"Den kan ha flyttats."

"Till var?" frågade Sherlock.

Cedergren vände blad och följde anteckningarna. Det fanns ingen senare flyttnotering.

"Det står inte."

Sherlock såg på brickan. En av de tomma platserna var långsmal. Dammkanten runt den visade att något legat där länge och tagits bort nyligen. Inte för tio år sedan. Inte ens för ett år sedan. Dammens kant var fortfarande skarp.

"Den låg där", sade han.

Cedergren följde blicken.

"Ja."

"När inventerades skåpet senast?"

"Förra året."

"Fanns den då?"

"Enligt listan, ja."

"Vem inventerade?"

"Gustaf."

Ingrid såg på Sherlock.

"Han visste alltså att behållaren fanns."

"Ja."

Cedergren tog av sig glasögonen.

"Men varför skulle någon vilja ha en okänd metallbehållare från ett förråd?"

"Det vet vi inte."

"Men någon ville det."

"Ja."

Sherlock såg på den tomma platsen.

"Antingen tog Gustaf Leijonhielm den innan han försvann. Eller så tog någon den med hjälp av hans nycklar."

"Och om det var Gustaf?"

"Då saknas han av en bättre anledning än vi visste för tio minuter sedan."

Kriminalinspektör Holm var inte på kommunhuset när de kom dit.

Han hade varit där, gått igenom brottsplatsen, talat med väktaren, tröttnat på kommunens säkerhetsansvarige och åkt till uppställningsplatsen där den brända bilen stod. Det fick de veta av Sara Modig, som mötte dem vid entrén.

Kommunhuset var en byggnad som inte försökte vara vacker. Den var nästan bara användbar. Glas, puts, korridorer, hiss, dörrar med passerkort och skyltar som pekade mot förvaltningar. Människor rörde sig dämpat. Ett inbrott där inget stulits något men ändå lockat polis hade gjort stämningen osäkrare.

Modig såg på Sherlock.

"Holm sade att ni kunde titta. Under uppsikt."

"Det räcker."

"Jag är uppsikten."

"Bra."

Ingrid gick bredvid dem in.

"Vet ni om något saknas nu?"

"Fortfarande inget enligt första kontrollen", sade Modig. "Men arkivpersonalen är inte klar. Det är äldre material. Alla som säger att de vet exakt vad som finns där ljuger eller pensionerades för länge sedan."

Sherlock såg på henne.

"Det var en korrekt beskrivning."

"Tack, tror jag."

De gick ned en våning.

Arkivrummet låg bakom två dörrar. Den första hade kortläsare. Den andra vanligt lås. Båda hade öppnats under inbrottet, men inte på samma sätt. Kortläsaren hade kringgåtts via en servicedörr längre bort, förklarade Modig. Det vanliga låset var dyrkat eller öppnat med nyckel. Tekniska hade inte lämnat slutligt besked.

Rummet innanför var större än DBW:s förråd och betydligt mer praktiskt. Hyllsystem, plåtskåp, kartotek, microficheförvaring och ett litet läsbord med apparat för microfiche. Lysrören gav hårt ljus.

Tre plåtskåp stod öppna. Dörrarna var uppbrutna med ett smalt verktyg. Inte våldsamt, men effektivt.

Sherlock började inte vid dem.

Han gick till nyckelskåpet.

Det satt på väggen nära dörren till ett mindre rum. Skåpets lucka var böjd vid låset. Inuti hängde nycklar i rader. Varje nyckel hade bricka med nummer eller text.

"Inget saknas?" frågade han.

Modig tog fram anteckningar.

"Enligt säkerhetsansvarig: nej."

"Vem kontrollerade?"

"Han och en arkivarie. Sedan vi."

"Fanns foton från före inbrottet?"

"Inte på hela skåpet. Bara en gammal inventarielista."

"Då vet vi inte."

Modig nickade.

"Nej. Men ingen krok är tom."

Sherlock lutade sig närmare utan att röra.

En krok på andra raden hängde aningen framåt. Inte mycket. Men krokar bredvid hade damm på ovansidan. Den här hade en renare punkt vid böjen. Nyckeln på kroken hade blankare skaft än de andra, särskilt nära hålet där brickan satt. På skåpets nederkant, innanför luckan, fanns en liten rest av något mörkgrått.

"Har tekniska tagit prov här?"

"Fingeravtryck och verktygsspår. Inte den där biten, om det är den du tittar på."

Sherlock pekade inte, men Modig följde hans blick.

"Vad är det?"

"Möjligen avtrycksmassa. Vax. Mjukt material. Någon kan ha tryckt en nyckel mot det."

Ingrid stod vid sidan.

"Vilken nyckel?"

Sherlock läste etiketten vid kroken.

Mag. Östra. Äldre akt.

"Vad betyder det?" frågade han.

Modig såg i anteckningarna.

"Magasin Östra. Äldre akter. Ett externt arkivutrymme, tror jag. Inte här i huset."

"Var?"

"Det får vi ta reda på."

Sherlock såg på nyckeln igen.

"Den är för ren."

Modig tog fram telefonen och fotograferade kroken på nytt.

"Jag säger till tekniska att titta igen."

"Bra."

Han gick vidare till microficheförvaringen.

Lådorna var utdragna men inte tomma. Någon hade letat snabbt men inte panikartat. Etiketterna på lådorna var ordnade efter årtal och ämne. Tre lådor hade rörts till mer än andra.

1962–1964. Byggnadsnämnd.

1964–1967. Mark och väg.

Registerkort äldre fastighetsärenden.

Sherlock drog inte i lådorna. Han stod på avstånd och såg på hur de lämnats.

"Den som letade var inte arkivarie", sade han.

Modig höjde ögonbrynen.

"Varför?"

"En arkivarie hade stängt lådorna efter sig, även under inbrott. Vana."

"Och en vanlig tjuv?"

"Hade dragit ut fler lådor."

"Så?"

"Någon visste ungefärligt årtal och ämne, men inte exakt placering."

Ingrid såg mot microficheläsaren.

"Kan någon ha läst fiche här under inbrottet?"

"Ja", sade Modig. "Maskinen var på när väktaren kom, enligt rapporten."

Sherlock vände sig mot henne.

"På?"

"Ja."

"Det nämnde du inte."

"Jag trodde du frågade vad som var stulet."

"Det här är bättre."

Han gick till läsbordet.

Microficheläsaren stod med locket nedfällt. Sladden satt i. På bordet låg inget kort. Men glasytan hade nyligen torkats av. Inte av städpersonal. Draget gick åt fel håll och hade lämnat en smal rand vid kanten.

"De läste något", sade han.

"Eller försökte", sade Modig.

"Ja."

Han såg under bordet. Där låg ett tunt skräp, nästan genomskinligt. Han tog inte upp det.

"Plasthörn."

Modig hukade sig.

"Från microfiche?"

"Kanske. Eller skyddsficka."

Hon kallade in en tekniker via telefon.

Sherlock reste sig och såg runt omkring.

"Väktaren kom efter tio minuter?"

"Cirka."

"Så tjuven hade tid att läsa men inte mycket tid."

"Larmet gick 01.28."

"Vilken dörr?"

"Servicedörren."

"Med kort?"

"Nej. Den har mekaniskt lås och larmkontakt. Någon öppnade låset men bröt kontakten klumpigt."

"Klumpigt med larmet, inte med låset."

"Ja."

"Då var låset viktigare än larmet."

Modig såg på honom.

"För att personen hade nyckel eller kopia?"

"Eller trodde sig ha det."

Ingrid gick fram till ett av de uppbrutna arkivskåpen.

"Det här skåpet?"

Modig tittade i anteckningarna.

"Äldre kartor och hänvisningar till magasin. Inte själva originalen."

Sherlock kom fram.

Skåpdörren hade brutits upp nära låset. På hyllan låg mappar med gamla kartkopior. En mapp låg upp och ned. På ryggen stod:

Boge. Väg/mark. 1963–1965.

Han såg på Ingrid.

"Där är årtalen."

Modig sade:

"Ni känner igen dem?"

Ingrid svarade:

"DBW:s anteckning låg i samma period."

Sherlock såg ned i skåpet.

Mappen var kvar. Den såg genombläddrad ut men inte tagen. I nederkanten fanns en handskriven hänvisning på en gulnad lapp.

Se även Mag. Östra, låda 14B.

Ingrid läste den.

”Magasin Östra igen.”

Sherlock nickade.

”Kommunhuset gav dem inte det de ville ha. Det gav dem nästa plats.”

Modig såg mot nyckelskåpet.

”Och nyckeln.”

”Ja.”

”Men varför bränna Leijonhielms bil samma natt?”

Sherlock svarade inte direkt.

Han såg på tiden i anteckningsboken.

01.28. Kommunhuslarm.

02.13. Bilbrand.

”För att något gick annorlunda än planerat”, sade han.

”Hur då?”

”Antingen hittade de inte vad de sökte här, eller så hittade de en väg vidare som gjorde Leijonhielm farligare.”

”Farligare?”

”Ja, om han visste vart samma väg ledde.”

Ingrid såg på honom.

”Då är bilen inte början.”

”Nej.”

”Den är en reaktion.”

”Troligen.”

Modig stoppade ned telefonen.

”Holm vill att ni kommer till bilen. Han lät inte glad.”

Uppställningsplatsen låg utanför den äldre stadskärnan, bakom ett stängsel, där skadade fordon stod i rader och väntade på försäkringsbolag, tekniker eller skrotning. Marken var grusig och våt efter nattens regn. En vind från havet drog genom platsen och fick plastband att slå mot en stolpe.

Kriminalinspektör Erik Holm stod vid den brända bilen med armarna korsade.

Han var i femtioårsåldern, bred över bröstet, kortklippt och klädd i mörk jacka. Han hade en sådan blick som inte var fientlig men inte heller inbjudande. Sara Modig gick fram och sade något lågt till honom. Han såg på Sherlock och Ingrid.

"Jag har förstått att DBW importerat er för en egen utredning."

Ingrid svarade:

"DBW har bett oss förstå om deras arkiv berörs."

"Det utreder polisen också."

"Utmärkt."

Holm vände sig mot Sherlock.

"Och du är Hansson."

"Ja."

"Du tittar, du rör inte."

"Ja."

"Om du har teorier håller du dem korta."

"Det brukar underlätta."

Holm verkade inte uppskatta svaret, men gick åt sidan.

Bilen var mer förstörd än fotografiet visat.

Det hade varit en mörkblå Volvo kombi, äldre men välhållen. Branden hade ätit ur bakre delen hårdast. Bagageutrymmet var svart och öppet mot himlen. Bakrutan var borta. Bakdäcken hade skadats av värmen. Kupén var sotig, men framdelen hade klarat sig bättre än resten.

Sherlock gick runt bilen på avstånd först.

Han såg på marken under den, hjulhusen, dörrarnas läge, smält plast, glas och brandens riktning. Sedan gick han närmare förarsidan.

Förarsätet var framskjutet.

Inte extremt. Men mer än väntat för en lång äldre man, om Leijonhielm var så lång som Cedergren beskrivit.

"Hur lång är Leijonhielm?" frågade han.

Holm svarade:

"Cirka en och åttiofyra enligt pass."

Sherlock pekade mot stolen.

"Förarsätet passar inte."

"Vi har sett det."

"Speglarna?"

"Innerbackspegeln var riktad lågt. Svårt att säga efter branden, men ja, någon kortare kan ha kört."

"Kvinna?"

Holm såg på honom.

"Kortare person är vad vi kan säga."

"Ja."

Sherlock lutade sig mot den öppna förardörren utan att röra något.

På golvet framför förarsätet fanns sot, glas och smält plast. Men pedalernas gummi var inte jämnt smutsigt. Kopplingspedalen hade en ljusare skrapning längs vänster kant, som efter en sula med grus eller annat med skarpa kanter.

Sherlock fortsatte till bakluckan.

Där var branden hårdast. En plastback hade smält ihop med mattan. Metallrester låg bland aska. Några papper hade brunnit men inte helt. Tekniska hade plockat det mesta, men små fragment satt kvar i hörn och sprickor.

"Startpunkt?" frågade Sherlock.

Holm svarade:

"Bagageutrymmet. Troligen antänd vätska. Inte motorbrand."

"Brändes något i bilen?"

"Ja."

"Vad?"

Holm såg på honom.

"Det är under analys."

"Papper?"

"Bland annat."

"Plastfilm?"

Nu blev Holm stilla.

Modig tittade bort mot stängslet.

"Varför säger du det?" frågade Holm.

"För att kommunhusets microficheläsare var på. Och för att branden i bagageutrymmet är ett bra sätt att förstöra plast och papper om man vill att någon ska hitta resterna."

Holm såg på honom länge.

"Vi har hittat bränd plastfilm. Det kan vara microfiche. Inte klart än."

"Bra."

"Vadå bra?"

"För att det betyder att någon ville visa att något från arkivet brunnit."

"Eller så brann det för att det låg där."

"Ja."

"Du tror inte det."

"Nej."

Holm såg irriterad ut.

"Varför?"

Sherlock pekade mot bagageutrymmet.

"För samlat. Det som skulle brinna låg lagt för att brinna. Inte som om Leijonhielm hade arkivmaterial i bilen efter arbete. Då hade mappar, kuvert, anteckningar, pennor och annat blandats. Här har någon lagt brännbart material i bagageutrymmet och tänt på."

Holm svarade inte direkt.

Ingrid gick runt till andra sidan och såg in genom bakdörren.

"Fanns Leijonhielms väska?"

"Nej", sade Holm.

"Hans telefon?"

"Nej."

"Plånbok?"

"Nej."

Sherlock såg på bränsleluckan.

Den var stängd. Tanklocket satt kvar.

”Bilen brändes inte för att dölja färdväg”, sade han.

Holm höjde ögonbrynen.

”Jaså?”

”Om man vill dölja en färdväg bränner man kupé, mattor, fotutrymmen mer omsorgsfullt. Här är bagaget viktigast.”

”Och platsen?”

”Noga utald.”

”Där är vi överens.”

Sherlock gick till bilens baksida igen.

I ett hörn av bagageutrymmet, nära där reservhjulbaljan började, satt något fast i sotet. En liten bit papper eller kartong, hårt bränd längs kanterna men inte helt förstörd. Den var röd och vit, med en svart linje.

Han pekade.

”Har tekniska sett den?”

Holm böjde sig fram.

”Troligen.”

”Den sitter kvar.”

Holm tog på handskar och använde pincett från en teknikerlåda. Han lossade biten försiktigt och lade den på en vit bricka.

Fragmentet var inte stort. Kanske två centimeter. Men trycket syntes delvis.

Röd överkant, vit yta, svart bokstav. Inte en modern förpackning, inte kvitto, inte vanligt skrivpapper.

Ingrid kom närmare.

”Vad är det?”

Sherlock såg på fragmentet.

”Gammal förpackning. Kan vara ett cigarettpaket. Kanske något annat.”

Holm sade:

”Det fanns säkert skräp i bilen.”

”Det här är inte modernt skräp.”

"Hur vet du det?"

"Papperskvaliteten. Trycket. Ingen nutida märkning. Det kan ha legat med det som brändes."

"Du säger 'kan' mycket."

"För att jag inte vet."

Holm tittade på biten igen.

"Gammalt?"

"Ja."

"Från Leijonhielms bil?"

Sherlock skakade på huvudet.

"Från det som någon ville skulle brinna."

Ingrid såg på honom.

"Så branden innehöll ett gammalt spår, men kanske inte det spår någon ville dölja."

"Ja."

Holm lade fragmentet i en bevispåse.

"Nu börjar bilen likna ett arkiv på hjul."

"Nej", sade Sherlock.

Holm såg på honom.

"Inte?"

"Ett arkiv innebär ordning. Det här är gjort för att se ut som förstörelse."

De berättade inte allt för Holm på uppställningsplatsen.

Holm hade inget tålamod med sällskap, rykten eller män som höll inne handlingar. Det var begripligt. Och i det här fallet användbart.

De åkte till polishuset, där ett förhörssrum med dåligt kaffe blev mötesrum. Där lade Ingrid fram DBW:s kopia av anteckningen om de åtta, Bogeuppgiften och G.L. Hon berättade om den saknade metallbehållaren ur DBW:s skåp, men betonade att de ännu inte visste vad behållaren varit eller varför den hade registrerats 1974.

Holm lyssnade länge utan att avbryta.

Sedan hade han många frågor.

"Ni menar alltså att någon har följt ett gammalt arkivspår från sextiotalet."

"Kanske", sade Ingrid.

"Via DBW, kommunhuset, ett nyckelskåp, microfiche och nu en bränd bil."

"Ja."

"Och allt kretsar runt Boge och Tjelvars grav."

Sherlock svarade:

"Inte kretsar, pekar."

Holm såg på honom.

"Det är skillnad?"

"Ja, att något pekar åt ett håll betyder inte att man vet vad som finns där."

Holm lutade sig tillbaka.

"Tack, då vet vi nästan ingenting men på ett mer strukturerat sätt."

Modig satt vid väggen med anteckningsblock.

Hon sade:

"Det kan räcka för att veta vilken plats som är nästa."

Sherlock såg på henne.

"Ja."

Holm pekade med pennan mot anteckningen.

"De åtta. Bogeuppgiften ej styrkt. G.L. bör ej tillfrågas. Det kan vara vad som helst."

"Ja", sade Sherlock.

"Det stör dig inte?"

"Jo."

"Bra."

Modig frågade:

"Varför skulle någon bränna en bil för 'vad som helst'?"

Ingen svarade direkt.

Holm lade pennan på bordet.

"Vi har skickat en patrull till Leijonhielms bostad igen. Brorsdottern är där. Vill ni med?"

"Ja", sade Sherlock.

"Jag tänkte inte fråga dig."

"Nej."

Holm reste sig.

"Kom då. Men samma regler."

"Jag rör inte."

"Och teorierna kortfattat."

"Om möjligt."

Holm såg på Ingrid.

"Är han alltid så här?"

"Nej", sade Ingrid. "Ofta är han mindre samarbetsvillig."

Gustaf Leijonhielms våning låg på Strandgatan.

Huset var äldre, med tjocka väggar, trapphus som luktade sten och trä, och en port som stängde med tungt ljud. Lägenheten låg en trappa upp. Ebba Leijonhielm öppnade när de kom.

Hon var i fyrtioårsåldern, kortklippt, klädd i mörk tröja och jeans. Hon såg trött och arg ut på ett sätt som ofta betydde oro som inte fått svar. Hon hälsade på Holm först, sedan på Ingrid och Sherlock.

"Är ni från DBW?"

"Nej", sade Ingrid. "Vi hjälper dem med vissa frågor."

Ebba släppte in dem.

"Bra, då kanske någon kan förklara varför de är mer rädda om sina papper än om min farbror."

Ingen svarade direkt.

Våningen var ordnad men inte steril. Hallen hade rockar, käpp, paraplyställ och en liten skål med nycklar. I vardagsrummet fanns böcker, äldre möbler, några gotländska landskapsmålningar och ett skrivbord vid fönstret mot gatan. Arbetsrummet låg längre in.

Ebba gick före.

"Här", sade hon.

Arbetsrummet var litet. Ett skrivbord, två bokhyllor, ett arkivskåp, en läslampa och en stol som hade formats av många års användning. Skrivbordet var rent.

För rent.

Sherlock stannade i dörröppningen.

"Ni sade att han har tre högar", sade han.

Ebba såg på honom.

"Ja."

"Var?"

Hon pekade.

"En här för pågående arbete. En där för brev han ska svara på. En vid lampan för sådant han kallar osäkert."

"Osäkert?"

"Saker han inte vet var de hör hemma men inte vill slänga."

Sherlock gick in först efter att Holm nickat.

På skrivbordet fanns inga högar. Bara ett skrivunderlägg, en pennkopp, en linjal, ett tomt glas, en lampa och en anteckningsbok.

"Vem städar?"

"Ingen rör arbetsrummet. Hemhjälpen dammsuger, men hon rör inga papper. Han skulle märka det direkt."

"När var ni här senast, innan idag?"

"I förrgår kväll. Då fanns högarna."

"Så någon har tagit eller flyttat dem efter det."

"Ja."

Holm frågade:

"Kan Gustaf själv ha gjort det?"

Ebba såg på honom.

"Han kan ha flyttat papper. Han skulle inte ha lämnat bordet tomt. Han misstror tomma bord."

Sherlock såg på henne.

"Bra formulering."

Hon verkade inte veta vad hon skulle göra med berömmet.

Han gick till arkivskåpet.

Det var låst.

Ebba sade:

”Polisen öppnade det inte första gången. De sade att de behövde beslut eller nyckel.”

”Har du nyckel?” frågade Holm.

”Nej.”

Sherlock såg på den lilla skålen i hallen genom dörren.

”Hans vanliga nycklar ligger där?”

”Ja. Lägenhet, postfack, källare. Inte DBW-nycklarna och inte skåpnyckeln.”

Holm såg på Modig.

”Notera.”

Sherlock böjde sig mot arkivskåpets lås. Inga brytmärken, ingen färsk repa. Antingen hade det inte öppnats eller så hade det öppnats med rätt nyckel.

Han gick till bokhyllan.

I hyllan stod flera pärmar. Några märkta med prydlig text:

DBW – mark/donationer

Boge

Tjelvar

1960-tal blandat

Den sista pärmen saknade ett blad i registret. Inte för att Sherlock såg hålet först, utan för att pärmens mekanism inte låg rätt. Den hade klämt fast första sidan så bladen satt snett i pärmen.

”Den här pärmen”, sade han.

Ebba kom fram.

”Den har jag inte sett.”

”Inte?”

”Nej. Han arbetade med de andra. Den där stod inte där i förrgård.”

Holm tog på handskar och öppnade pärmen.

Inuti satt kopior av äldre artiklar, utdrag, kartor och anteckningar. Några blad var moderna utskrifter. Andra äldre kopior. Längst bak fanns plastfickor.

En av dem var tom.

I fickan låg bara ett smalt spår av grått damm och ett hörn av tunt papper. Pappret hade röd och vit tryckfärg men för lite text för att säga vad det varit.

Holm höll upp plastfickan mot ljuset.

”Varför skulle din farbror ha en plastficka med gammalt förpackningspapper?”

Ebba skakade på huvudet.

”Jag vet inte. Han sparade på saker som andra hade slängt.”

”Varför?”

”För att andra ofta slänger för tidigt.”

Sherlock såg på henne.

Det kunde ha varit Gustafs egen mening.

Han gick tillbaka till skrivbordet.

Anteckningsboken låg mitt på bordet. Det var för uppenbart. Han öppnade den efter Holms nick.

De senaste sidorna var skrivna med Leijonhielms prydliga hand.

DBW inv. 1974 – cylindrisk metallbehållare, G.L.

Jfr kommunal mikrofilm Boge 1963–65.

Mag. Östra 14B?

Fråga A.K. ej per telefon.

Tjelvar – inte vid stenen. Fel minne?

Sherlock läste sista raden igen.

Inte vid stenen.

Holm stod bredvid honom.

”A.K.?”

Ebba svarade från dörren.

”Aivar Kask kanske.”

Alla såg på henne.

Hon fortsatte:

”Farbror nämnde honom förra veckan. En äldre man österut. Han sade att Kask kunde minnas sådant som andra låtsades ha glömt.”

”Var bor han?” frågade Holm.

"Jag vet inte exakt. Boge eller i närheten."

Ingrid skrev ned namnet.

Sherlock såg på anteckningsboken.

Inte vid stenen.

Det var första användbara meningen om Tjelvars grav.

Inte vid stenen betydde att någon letat på fel plats eller väntades göra det.

Han bläddrade inte vidare.

"Gustaf visste att någon kunde följa honom", sade han.

Ebba blev stilla.

"Varför säger ni det?"

"För att han skrev 'ej per telefon'. Och för att han lämnade anteckningsboken synligt men tog högarna."

Holm såg på honom.

"Menar du att han själv städade skrivbordet?"

"Ja, delvis."

"Varför?"

"För att ta bort det viktiga innan någon annan kom."

"Och pärmen?"

Sherlock såg mot hyllan.

"Den sattes dit efteråt."

"Av vem?"

"Någon som ville att vi skulle hitta ett gammalt materialspår här också."

Ingrid sade:

"Samma som bilen."

"Ja."

Holm såg på Ebba.

"Har någon annan nyckel hit?"

"Hemhjälp och jag. Fastighetsskötaren med huvudnyckel, tror jag. Farbror var noga med lås."

"Larm?"

"Nej."

Sherlock gick till fönstret.

Därifrån såg man gatan och en del av muren längre bort. På fönsterbrädan låg ett tunt lager damm. I dammet fanns två märken efter något som legat där: ett rektangulärt och ett runt.

"Vad brukar stå här?" frågade han.

Ebba kom fram.

"Tror det var en liten metallask med gem. Och en förstoringslupp."

"Båda borta."

Hon tittade.

"Ja."

"Varför ta luppen?" frågade Modig.

Sherlock svarade:

"För att den låg ovanpå något mindre när någon svepte ihop saker. Eller för att Gustaf tog den själv."

Holm suckade.

"Allt är antingen Gustaf eller någon annan."

"Ja."

"Det är inte till hjälp."

"Inte än."

Sherlock såg på fönsterbrädan igen.

I dammet fanns också en liten fläck av mörkgrått material. Liknande det han sett i nyckelskåpet.

Han pekade.

"Där."

Modig kom fram.

"Avtrycksmassa igen?"

"Kanske."

Holm blev tyst.

Om samma material fanns i kommunhusets nyckelskåp och i Leijonhjelms arbetsrum betydde det att samma person eller samma metod förekommit på båda platserna.

Ebba såg från den ena till den andra.

”Vad betyder det?”

Sherlock svarade innan Holm hann göra det.

”Att någon kan ha kopierat en nyckel här också.”

”Till vad?”

Han såg på arkivskåpet.

”Det låsta skåpet.”

Ebba vände sig mot det.

”Men varför lämna det låst?”

”För att öppna det senare utan att någon märker det.”

Holm såg på Sherlock.

”Eller så är det redan öppnat och låst igen.”

”Ja.”

”Vi öppnar det.”

Det tog tjugo minuter att få fram låssmed.

Sherlock använde tiden till att gå genom rummet igen. Inte röra, bara betrakta. Ingrid talade med Ebba i vardagsrummet. Modig ringde om Aivar Kask. Holm gick runt i lägenheten med otåliga steg som han försökte dämpa.

När låssmeden kom öppnades arkivskåpet utan större dramatik.

Inuti fanns tre lådor.

Den översta innehöll brev och gamla räkningar.

Den andra innehöll kartor.

Den tredje var nästan tom.

Nästan.

Längst bak låg ett hopvikt papper med ett enda ord skrivet på utsidan.

Botan

Holm tog upp det med handskar och vek upp det.

Det var en enkel skiss.

Inte över Botaniska trädgården. Över gatan intill.

En parkering markerad med kryss. En pil mot en mindre passage. Och tre tider:

00.45

01.30

02.15

Ingrid såg på Sherlock.

"Han visste att bilen skulle dit?"

Sherlock läste tiderna.

"Eller bestämde det själv."

Ebba tog ett steg bakåt.

"Varför skulle Gustaf bränna sin egen bil?"

"Inte bränna", sade Sherlock. "Ställa."

Holm såg på honom.

"Utveckla."

Sherlock lade skissen på bordet.

"Bilen stod vid hans bostad vid sextiden. Den hamnade vid Botan efter midnatt. Förarsätet passar inte honom. Men skissen låg i hans låsta skåp. Antingen planterade någon den, eller så visste han att bilen skulle flyttas."

"Av vem?"

"Någon kortare."

"Det är tunt."

"Ja."

Modig kom in från hallen.

"Jag fick tag i Aivar Kask. Han bor nära Boge. Han säger att han inte pratar i telefon om Leijonhielm."

Sherlock såg på henne.

"Sa han Leijonhielm innan du gjorde det?"

Modig stannade.

"Ja."

Holm märkte samma sak.

"Då visste han att vi skulle ringa."

Ingrid såg på anteckningsboken.

"Fråga A.K. ej per telefon."

Sherlock stängde Leijonhielms anteckningsbok.

"Vi behöver åka till Boge."

Holm skakade på huvudet.

"Inte i kväll."

"Varför?"

"För att det är mörkt, för att vi har ett inbrott, en bilbrand och en försvunnen äldre man i Visby, och för att jag inte tänker låta en privat utredare kliva runt vid fornlämningar med ficklampa."

"Bra."

Holm såg misstänksamt på honom.

"Bra?"

"Ja, då börjar vi med Magasin Östra."

Holm blundade kort.

"Jag borde inte ha frågat."

Magasin Östra låg i en låg byggnad i utkanten av ett kommunalt förrådsområde.

De åkte dit med två poliser, en kommunal säkerhetsansvarig och en arkivarie som hette Siv Mattsson som var arg på ett stillsamt sätt. Hon hade blivit inkallad hemifrån och bar en grön stickad kofta under jackan. Hon visste exakt vilka dörrar som borde vara låsta och var upprörd över att någon annan nu också visste det.

"Nyckeln i kommunhuset går hit", sade hon.

"Till huvudporten?" frågade Holm.

"Nej, till innerdörren. Huvudporten har kod och passerkort. Innerdörren är gammal."

"Varför?"

"För att ingen har budgeterat för att byta den."

Hon sade det som en anklagelse.

De gick in.

Byggnaden luktade kall betong, kartong och metall. Lysrören tändes långsamt. Hyllor stod i långa rader. Lådor, kartonger, kartsåp, pärmar, gamla möbler, skyltar och teknisk utrustning. Det var inte ett arkiv i bokstavlig mening. Det var en plats där kommunen lagt sådant som fortfarande kunde behövas men sällan gjorde det.

Siv Mattsson gick direkt mot rad 14.

”Låda 14B”, sade hon. ”Boge. Äldre markakter och förrättningskopior.”

Lådan stod på en mellanhylla.

Den var inte uppbruten.

Men den stod felvänd.

Siv stannade.

”Nej.”

Sherlock såg på henne.

”Hur ska den stå?”

”Etiketten utåt.”

Nu var etiketten inåt, mot väggen. Någon hade tagit ned lådan, gått igenom den och ställt tillbaka den fel.

Holm såg på den kommunala säkerhetsansvarige.

”Har någon varit här i natt?”

”Inte enligt loggen.”

”Innerdörren?”

”Ingen larmkontakt.”

Siv drog på handskar och tog försiktigt ned lådan.

Inuti fanns akter från 1960-talet. Några vägärenden, några fastighetskartor, kopior av protokoll, ett kuvert med äldre fotografier. Överst låg ett registerkort.

På kortet stod:

Boge. Tjelvar/Tjälvar. Inoff. not. Se även privat dep. 1974.

”Privat dep.” sade Ingrid.

”Privat deposition”, sade Siv. ”Någon har lämnat in material utan att det blivit formellt inkluderat i kommunalt arkiv. Det förekom.”

”Var är det materialet?” frågade Holm.

Siv bläddrade i lådan.

"Det borde finnas hänvisning."

Sherlock såg på lådans botten.

Där fanns en ljusare rektangel, ungefär som efter ett kuvert som legat där länge.

"Kuvertet är borta", sade han.

Siv såg ned.

"Ja."

Holm sade:

"Ändå saknas inget från kommunhuset."

"För att det saknas här", sade Sherlock.

Ingrid tittade på registerkortet.

"1974 igen."

Holm såg på henne.

"Samma år som metallbehållaren kom in till DBW."

Sherlock nickade.

"Ja."

Siv stod med lådan i händerna.

"Det här är fullständigt oacceptabelt."

Holm tog kortet.

"Det är också brottsligt."

"Det också."

Sherlock gick ett steg bakåt och såg längs hyllraden.

På golvet syntes svaga spår av fukt och grus. Någon hade kommit in med våta skor. Inte mycket. Men tillräckligt för att lämna märken i dammet mellan raderna.

Han följde spåren till en sidodörr.

Där fanns inget brytmärke.

Dörren hade öppnats med nyckel.

"Kopian användes redan i natt", sade han.

Holm kom fram.

"Efter kommunhuset?"

"Ja."

"Före bilbranden?"

"Troligen."

"Tidsföljd?"

Sherlock såg på spåren.

"01.28 larm kommunhuset. Personen lämnar, åker hit, använder nyckel eller kopia, hämtar kuvert ur låda 14B. Sedan bilen vid Botan 02.13."

"Det är tajt."

"Ja."

"Men möjligt."

"Om personen visste vart han skulle."

Holm såg mot låda 14B.

"Och Leijonhielm?"

"Antingen före dem eller efter dem."

"Det där är igen inte till hjälp."

"Inte än."

Siv Mattsson hade börjat gå igenom lådans innehåll mer metodiskt. Hon stannade vid ett fotografi.

"Det här borde inte ligga här."

Hon höll upp det.

Fotografiet var svartvitt, lite blekt. Det visade åtta yngre män framför en lastbil eller större skåpbil. Några log. Några såg bort. En hade cigarett i munnen. Bilden var inte officiell. Den var tagen spontant, kanske av någon i gruppen.

På baksidan stod med blyerts:

1964.

Ingrid såg på bilden.

"Åtta män."

Sherlock tog inte fotografiet. Han lutade sig bara närmare.

En av männen hade ett cigarettpaket i bröstfickan. Färgen gick inte att se i svartvitt, men formen var tydlig. Bredvid honom stod en kortare man med händerna i jackfickorna. Han tittade inte på kameran. Han tittade åt sidan, mot något utanför bilden.

"Känner ni igen någon?" frågade Holm Siv.

Hon skakade på huvudet.

"Inte så här. Men någon äldre i kommunen kan säkert göra det."

"Eller någon som inte vill", sade Ingrid.

Holm lade fotografiet i en bevispåse.

"Nu åker vi tillbaka. I morgon bitti åker vi till Boge."

Sherlock såg mot sidodörren.

"Någon annan åker kanske i natt."

Holm följde hans blick.

"Vi bevakar Kask."

"Och Tjelvars grav?"

"Det är en fornlämning, inte en busshållplats."

"Det hindrar inte någon som redan öppnat kommunala magasin."

Holm såg på Modig.

"Ring efter en patrull. Diskret. Ingen ska gå runt vid skeppssättningen om det inte behövs, men vägarna dit ska hållas under uppsikt."

Modig nickade och gick undan med telefonen.

Ingrid drog kappan tätare om sig. Det var kallt i magasinet.

"Det här blev större än DBW:s arkivfråga."

Sherlock såg på låda 14B.

"Det var det redan från början."

"Vi visste bara inte vilken dörr som ledde dit."

Han såg kedjan framför sig: kommunhuset, DBW, Leijonhielms arbetsrum, Magasin Östra. Inte en rak linje. En följd av små lås, gamla etiketter och människor som mindes utan att berätta.

"Nej", sade han. "Men någon gjorde det."

Kapitel 3

De åtta

Sherlock Hansson sov fyra timmar.

Det var mer än han hade väntat sig men mindre än Ingrid Waller rekommenderade när hon såg honom vid hotellfrukosten. Hon hade redan hämtat kaffe och lagt en liten hög papper bredvid tallriken. Hotellets matsal låg i bottenplanet, med låga fönster mot en smal gata. Utanför gick människor förbi mot mål som inte hade med gamla arkiv, brända bilar eller försvunna ämbetsmän att göra.

Sherlock satte sig mitt emot henne.

"Du ser ut som om du tänker börja med en sammanfattning", sade han.

"Ja."

"Kort?"

"Nej."

Han tog kaffekannan.

"Börja ändå."

Ingrid sköt fram ett papper.

"Holm ringde vid sju. Tekniska har preliminärt tittat på resterna från bilen. De kan inte säga vad plastfilmen är än, men den är tunn, äldre och bränd tillsammans med papper. Inte vanligt bilmaterial. Fragmentet med rödvit tryckfärg är troligen från en äldre förpackning. De vill inte säga mer."

"Bra."

"Du måste sluta säga bra när saker blir värre."

"Det betyder att de inte gissar."

"Det är optimism med låga krav."

"Ja."

Hon lade fram nästa papper.

"Aivar Kask bor utanför Boge. Holm vill tala med honom i dag. Han vill inte ha oss där från början."

"Nej, det räknade jag med."

"Han uttryckte det tydligare."

Sherlock drack kaffe.

"Vi åker ändå."

"Efteråt, inte före. Det var hans villkor."

"Och ditt?"

"Att vi först träffar Ebba Leijonhielm igen. Hon ringde mig i morse och kom förbi med ett kuvert som hon lämnade i receptionen."

Sherlock såg upp.

"Varför dig?"

"För att hon inte vill tala med DBW och hon tycker att Holm behandlar farbrodern som ett problem, inte som en människa."

"Holm behandlar alla som problem."

"Det är inte alltid fel metod."

"Nej."

Ingrid tog fram ett litet kuvert ur väskan.

"Hon hittade detta i sin egen brevlåda i morse. Någon hade lagt det där under natten. Inget frimärke. Ingen avsändare."

Sherlock tog inte kuvertet. Han såg på det där det låg.

Vitt, vanligt, lätt böjt i ena hörnet. På framsidan stod:

Ebba L.

Texten var skriven med kulspetspenna. Bokstäverna var blockiga, men inte naturligt blockiga. Någon hade försökt skriva utan att bli igenkänd.

"Har Holm sett det?"

"Nej. Hon ringde honom först. Han skickar en patrull att hämta det snart så vi måste skynda oss."

Ingrid lade fram en kopia av innehållet.

Det var en enda rad:

Låt de döda vara döda. Fråga inte efter de åtta.

Sherlock läste den långsamt.

"Inte Gustaf", sade han.

"Nej?"

"Han hade skrivit annorlunda. Om han ville varna henne hade han sagt vad hon inte skulle göra. Inte formulerat det som text på en gravsten."

"Så någon annan."

"Ja."

"Samma person som planterade pärmerna?"

"Troligen."

Ingrid såg mot matsalens ingång när två äldre turister kom in och letade bord.

"Det gör Ebba till måltavla."

"Inte nödvändigtvis."

"Hon får hotbrev."

"Eller instruktion."

"Vad är skillnaden?"

"Hot säger: gör inte. Instruktion säger: gå inte hit. Det här säger båda."

"Du är inte direkt lugnande."

"Nej."

Han läste raden igen.

Låt de döda vara döda. Fråga inte efter de åtta.

"De vill att hon ska förstå tillräckligt för att bli rädd", sade han.

"Men inte tillräckligt för att veta vad hon ska göra."

"Ungefär."

Ingrid samlade ihop pappren, precis i tid innan en uniformerad polis kom in och frågade efter kuvertet.

"Holm har identifierat två av männen på fotografiet från Magasin Östra."

"Vilka?"

"Det ena namnet är säkert: Gunnar Lindahl. Död sedan 1998. Arbetade senare som byggmästare i Visby. Det andra är troligen Erik Kask, äldre släkting till Aivar Kask."

Sherlock tog fram anteckningsboken.

"G.L."

"Gunnar Lindahl passar bättre än Gustaf Leijonhielm."

"Ja."

"G.L. bör ej tillfrågas."

"Om det betyder Lindahl var han levande när anteckningen skrevs."

"Och farlig?"

"Eller opålitlig."

Ingrid nickade.

"Lindahl hade en son. Per Lindahl. Han äger fortfarande mark i Visby och är delägare i ett mindre fastighetsbolag. Enligt Holm förekommer han i kommunala sammanhang då och då. Inget brottsligt i registret."

"Var bor han?"

"Visby. Holm talar med honom i eftermiddag."

"Vi?"

"Inte först."

"Det börjar bli ett mönster."

"Ja. Polisen utreder. Vi kliver bredvid när det behövs."

Sherlock åt en bit bröd.

"Vad vet vi om Leijonhielms tider?"

"Mer nu. Han lämnade DBW strax före fyra. Sågs vid sin bostad klockan 18.10. Talade kort med Ebba 19.32. Hon säger att han lät pressad men inte panikslagen. Klockan 20.04 ringde han ett samtal till ett oregistrerat kontantkort. Samtalet varade tjugoåtta sekunder."

"Aivar Kask?"

"Möjligt. Holm kontrollerar."

"Efter det?"

"Inga säkra observationer. Hans bil stod inte längre på Strandgatan vid midnatt enligt en boende som kom hem från arbete."

"Så bilen flyttades mellan 18.10 och midnatt."

"Eller tidigare, men ingen såg."

Sherlock skrev.

G.L. = Gunnar Lindahl?

A.K. = Aivar Kask / Erik Kask?

Ebba hotad/instruerad.

Bilen flyttad före brand.

Han stängde boken.

"Vi går till Ebba."

"Nu?"

"Ja."

"Jag hade tänkt att du skulle äta mer."

"Jag åt."

Ingrid såg på tallriken.

"Du delade brödet i två delar och åt den mindre."

"Det är mer än inget."

"Fysiologiskt tveksamt."

Hon reste sig ändå.

Ebba Leijonhielm öppnade snabbare denna gång.

Hon hade inte sovit. Det syntes i huden runt ögonen och i sättet hon höll kaffemuggen. Lägenheten var varmare än dagen före. Någon hade skruvat upp elementen eller glömt vädra. I hallen låg en extra jacka över en stol. Inte hennes, för stor.

Sherlock såg på den.

"Vem är här?"

"Min kusin", sade Ebba. "Han kom från Stockholm med morgonflyget."

"Namn?"

"Fredrik Leijonhielm."

Ingrid såg snabbt på Sherlock.

"Gustafs brorson?"

"Ja. Min äldre kusin."

Ebba gick före in i vardagsrummet.

En man reste sig från soffan. Han var i femtioårsåldern, välklädd i mörk tröja, ljusa byxor och med glasögon i tunt stål. Han såg ut som en person som var van att förklara saker för andra och bli trodd. Han räckte först fram handen till Ingrid.

"Fredrik Leijonhielm."

"Ingrid Waller."

Han vände sig mot Sherlock.

"Och ni är herr Hansson."

"Ja."

Handslaget var fast men kort. Fredrik såg på Sherlocks ansikte, inte på hans ögon. Det var vanligare än människor trodde. Många ville verka direkta utan att vara det.

Ebba satte muggen på bordet.

"Fredrik tycker att jag överreagerar."

"Det har jag inte sagt", sade Fredrik.

"Nej, du sade att farbror Gustaf alltid haft dramatisk läggning när det gäller arkiv."

"Det är inte samma sak."

"Det är nästan värre."

Ingrid tog plats i fåtöljen.

Sherlock stod kvar.

"Du kom i morse?" frågade han.

"Ja", sade Fredrik. "Ebba ringde i natt. Jag tyckte inte att hon skulle behöva hantera detta ensam."

"Var bor ndu?"

"Stockholm."

"Var?"

Fredrik blinkade till.

"Djursholm."

"Det är inte Stockholm."

"Tillräckligt nära för de flesta sammanhang."

"Inte för detta."

Fredrik log stelt.

"Jag arbetar i Stockholm."

"Med vad?"

"Fastighetsförvaltning. Ett familjebolag."

Ebba sade:

"Fredrik har ingenting med Gustafs arkiv att göra."

"Nej", sade Fredrik. "Och det är just därför jag tycker att polisen ska hantera saken. Inte ett sällskap, inte privata konsulter och inte gotländska rykten."

"Vilka rykten?" frågade Sherlock.

Fredrik tystnade en halv sekund.

"Jag menar bara att små städer gärna lägger filter på saker. Ofta historiska."

"Vilka filter?"

"Det var en allmän kommentar."

Ingrid såg på Sherlock men avbröt inte.

Fredrik tog av sig glasögonen och putsade dem.

Det var andra gången på ett dygn som en man gjorde det utan att glasen behövde det.

"Gustaf är gammal", sade Fredrik. "Noggrann. Ibland fixerad. Han kunde göra stora frågor av små avvikelser."

Ebba vände sig mot honom.

"Hans bil brann."

"Jag vet det."

"Han är borta."

"Jag vet det också."

"Då kanske en avvikelse spelar roll."

Fredrik satte på sig glasögonen igen.

"Det jag försöker säga är att vi inte bör förvandla en personlig kris till ett historiskt drama."

Sherlock såg på honom.

"Vem sade historia?"

Fredrik svarade inte.

Ebba gick till hallen och hämtade kopian på meddelandet hon fått.

"Detta kom till mig. Någon tycker att historien betyder något."

Fredrik tog inte pappret.

"Polisen har originalet?"

"Ja."

"Bra, då ska inte vi röra i det mer."

Sherlock gick fram till fönstret. Han tittade ut mot gatan men såg i glaset Fredrik bakom sig. Mannen stod för stilla. Inte avslappnat stilla, kontrollerat stilla.

"Var var ni i natt?" frågade Sherlock.

Fredrik skrattade kort.

"Det där kan ni inte mena."

"Jo."

"Hemma."

"I Djursholm?"

"Ja."

"Någon som kan bekräfta?"

"Min hustru."

"Någon utanför familjen?"

Fredrik såg mot Ingrid.

"Är detta en utredning eller ett övergrepp på vanligt vett?"

Ingrid svarade torrt:

"Det ena utesluter inte alltid det andra."

Ebba satte sig.

"Fredrik. Svara bara."

Han drog in luft.

"Jag var hemma. Jag bokade flyget efter Ebbas samtal. Biljetten finns i telefonen."

"Bra", sade Sherlock.

Han vände sig till Ebba.

"Visste Gustaf att Fredrik skulle komma om något hände?"

"Nej."

"Brukar de prata?"

"Sällan."

Fredrik sade:

"Vi hade god kontakt."

Ebba såg på honom.

"Ni skickade julkort."

"Det är också kontakt."

Sherlock gick till arbetsrummet.

Holm hade låst det efter undersökningen, men Ebba hade fått tillstånd att gå in tillsammans med polis. Nu stod dörren öppen men inget hade rörts sedan dagen före. Sherlock stannade i dörren och såg på skrivbordet, bokhyllan, arkivskåpet.

Fredrik kom bakom honom.

"Jag trodde ni redan tittat här."

"Ja."

"Då finns det väl inget mer."

"Det gör det ofta."

Sherlock gick fram till bokhyllan och såg på pärmen som inte hade stått där tidigare. Den var nu märkt med en polisetikett och fick inte röras utan handskar. Han rörde den inte.

"Känner ni igen den här?" frågade han.

Fredrik tittade.

"Nej."

"Ni var inte här i förrgår?"

"Nej."

"Aldrig i arbetsrummet?"

"För många år sedan, kanske."

"Förvarade Gustaf familjepapper här?"

"Troligen."

"Troligen?"

"Jag var inte delaktig i hans ordning."

Sherlock gick till fönsterbrädan.

Där märkena efter lupp och metallask fanns hade teknikerna nu markerat dammfläckarna med små papperslappar. Den mörkgrå fläcken var borta, säkrad av polisen.

"Gustaf tog luppen", sade Sherlock.

Fredrik lät trött.

"Är det viktigt?"

"Ja."

"Varför?"

"För att en man som flyr inte tar en lupp av misstag."

Ebba stod i dörren.

"Han använde den till gamla kartor."

"Och små tryck", sade Sherlock.

Hon nickade.

"Ja. Frimärken ibland. Förpackningar, fotografier."

Fredrik såg på henne.

"Förpackningar?"

"Han hade hittat några gamla pappersbitar. Han sade att trycket var viktigare än texten."

Sherlock vände sig mot henne.

"När sade han det?"

"Förra veckan. Kanske i måndags."

"Visade han dem?"

"Nej, han höll dem i en plastficka."

"Rödvida?"

Ebba blev stilla.

"Ja. Hur vet ni det?"

"Det fanns ett hörn kvar."

Fredrik gick närmare.

"Vad är det här för pappersbitar?"

"Det vet vi inte", sade Ingrid från dörren.

Sherlock hörde tonen. Hon ville inte ge mer nu.

Fredrik såg på henne.

"Ni vet mer än ni säger."

"Ja", sade Ingrid.

Han verkade inte beredd på svaret.

Ebba satte sig på stolen vid skrivbordet, trots att det inte var hennes plats. Hon såg liten ut där.

"Gustaf sade att någon hade sparat fel sak", sade hon.

Sherlock tog fram anteckningsboken.

"Exakt?"

"Jag minns inte exakt."

"Försök."

Hon såg på skrivbordet.

"Han sade: 'De trodde nog att det var skräp. Men skräp har också värde.'"

Sherlock skrev.

Skräp har också värde

"Vad svarade ni?"

"Att han borde äta middag innan han började prata med papper."

"Gjorde han det?"

"Nej."

Fredrik suckade.

"Det här hjälper ingen."

Sherlock såg på honom.

"Det vet ni inte."

"Jag vet att Gustaf är borta och att vi står här och diskuterar gamla förpackningar."

"Ja."

"Det är orimligt."

"Nej."

"Vad är rimligt då?"

"Att någon annan tyckte att samma förpackning var värd att bränna i en bil."

Fredrik blev tyst.

Ebba såg på honom.

"I bilen?"

Ingrid svarade:

"Det hittades ett liknande fragment i brandresterna."

Ebba reste sig långsamt.

"Så den som skrev brevet har varit här, i hans rum, och vid bilen."

"Troligen", sade Sherlock.

"Och kanske i kommunhuset?"

"Ja."

Hon grep bordskanten.

"Då letar han efter samma sak som Gustaf."

"Ja."

Fredrik sade lågt:

"Eller efter Gustaf."

Sherlock såg på honom.

För första gången hade Fredrik sagt något som inte bara skyddade honom själv.

"Ja", sade Sherlock. "Det också."

Holm mötte dem i trapphuset utanför Leijonhielms lägenhet.

Han hade kommit medan de var inne i arbetsrummet och såg inte gladare ut än dagen före. Sara Modig stod bredvid med telefonen i handen.

"Kask vill träffas klockan tre", sade Holm. "Hos sig. Inte på stationen. Han säger att han går långsamt och tänker stanna hemma."

"Är han rädd?" frågade Ingrid.

"Han är gammal", sade Holm. "Det är inte samma sak."

Sherlock sade:

"Han sade Leijonhielm innan ni gjorde det."

"Ja."

"Då väntade han samtalet."

"Ja."

"Och han vill inte tala i telefon."

"Det stämmer."

"Då vet han varför."

Holm såg på honom.

"Vi åker dit. Du och Waller får följa med till Boge, men följer inte med in först."

"Ingrid sade det."

"Bra, då lyssnade någon."

Modig sade:

"Vi har också fått preliminärt på avtrycksmassan. Materialet från kommunhuset och Leijonhielms fönsterbräda är likartat. Inte vanligt stearin. Mer som formvax eller dentalvax."

"Nyckelavtryck", sade Ingrid.

"Troligen", sade Modig.

Ingrid frågade:

"Har ni identifierat fler på fotografiet?"

Modig bläddrade i telefonen.

"Tre möjliga till. En heter Stig Wallenius, död. En annan kan vara Holger Mattsson, tidigare åkeriägare. Död. Den tredje är osäker."

"Per Lindahl?" frågade Sherlock.

"Inte på bilden. Han är son till Gunnar Lindahl. Holm har talat med honom kort. Han säger att fadern inte hade något med Boge att göra."

"För snabbt", sade Sherlock.

Holm såg på honom.

"Det var ett telefonsamtal."

"Ändå."

"Han kommer in i morgon."

"Frivilligt?"

"Ja."

"Med advokat?"

"Inte vad vi vet."

Sherlock nickade.

"Då vet han ännu inte hur rädd han är."

Holm stoppade ned blocket.

"Och vad ska det betyda?"

"Att människor som tror att de kan kontrollera ett samtal kommer utan advokat. Människor som vet att de inte kan det kommer med advokat."

"Det där är inte juridik."

"Nej."

Ebba kom ut i trapphuset med Fredrik bakom sig.

Holm vände sig mot henne.

"Vi vill att ni bor någon annanstans i natt."

"Var?"

"Hotell eller hos någon ni litar på."

Fredrik sade:

"Hon kan bo hos mig i Stockholm."

Ebba skakade på huvudet.

"Nej."

"Ebba."

"Jag stannar på Gotland."

Holm nickade.

"Då ordnar vi hotell här och bevakning."

Fredrik såg missnöjd ut.

"Är det verkligen nödvändigt?"

Holm såg på honom.

"Ja."

Det var första gången Ebba verkade tacksam mot honom.

Sherlock gick nedför trappan.

Ingrid kom efter.

"Du tror inte på Fredrik", sade hon lågt.

"Inte helt."

"Varför?"

"Han avfärdar frågan om historia för snabbt."

"Många gör det."

"Ja, men han avfärdade den innan vi sagt att det var historia."

"Han kan bara vara snobbig."

"Ja."

"Det är inte brottsligt."

"Nej."

"Inte ens på Djursholm."

"Nej."

Hon såg på honom.

"Men?"

"Men han reagerade på förpackningarna."

"Alla reagerade."

"Han reagerade innan han visste att de fanns."

Ingrid stannade vid porten.

"Det gjorde han faktiskt."

Sherlock öppnade dörren.

Vinden tog tag i den.

"Bra", sade han.

"Nej, inte bra."

"Det betyder att vi såg samma sak."

"Det betyder att familjen kan vara inblandad."

"Ja."

Hon såg ut mot gatan.

"Ebba?"

"Nej."

"Fredrik?"

"Kanske."

Kommunhuset var mer stängt denna gång.

Det hade satts upp extra skyltar om att vissa delar var avspärrade. Personal rörde sig med passerkort synliga på bröstet, som om korten blivit mer betydelsefulla bara för att ett lås visat sig svagt.

Sherlock, Ingrid och Modig gick ned till arkivrummet igen. Holm hade åkt före till stationen för att tala med åklagaren om fler beslut.

Siv Mattsson väntade vid dörren.

Hon såg ut som om hon sovit ännu mindre än de andra.

"Jag har gått igenom förteckningarna", sade hon.

"Och?" frågade Modig.

"Det är fortfarande inget som är registrerat som saknat från kommunhuset."

"Men?"

"Men Magasin Östra saknar troligen en privat deposition från 1974. Den har aldrig inventerats ordentligt. Den borde inte ens ha legat i låda 14B, men det gjorde den uppenbarligen."

"Vad innehöll den?"

Siv höll upp en kopia.

"Enligt ett gammalt mottagningskort: kuvert med fotografi, två kartsquisser, ett registerblad och lös dokumentation. Ingen närmare beskrivning."

"Registerblad över vad?"

"Det står inte."

Sherlock tog emot kopian efter Modigs nick.

Mottagningskortet var kortfattat.

Priv. dep. 74/19. Inl. G.L. genom ombud. Boge/Tjelvar. Förvaras tills vidare. Ej utl. utan kontroll.

"Genom ombud", sade Ingrid.

"G.L. lämnade inte in det själv."

"Nej", sade Siv. "Någon annan lämnade det åt honom eller på hans begäran."

Sherlock såg på texten.

"Ej utl. utan kontroll."

"Ja", sade Siv. "Det är ovanligt."

"Vilken kontroll?"

"Det står inte."

"Underskrift?"

"Oläslig. Initialerna kan vara K.N. eller H.N."

"Kan någon ha förstått det från microfiche?"

"Ja. Om man hittade hänvisningen."

"Och behövde nyckeln till Magasin Östra för att hämta kuvertet."

"Ja."

Siv såg plågad ut när hon sade det.

Sherlock gick åter till nyckelskåpet.

Teknikerna hade nu markerat vaxresten. Nyckeln till Magasin Östra hängde kvar, men nu i bevispåse bredvid skåpet. På kroken fanns en tom plats, mer iögonfallande än tidigare.

"Fanns kopia hos någon annan?" frågade Sherlock.

Siv svarade:

"Säkerhetsansvarig, arkivansvarig. Städ och väktare har inte den. Den ska inte lämna huset."

"Men någon visste att den fanns."

"Ja."

"Hur?"

"Registerkortet kan ha nämnt Magasin Östra. Eller så visste någon redan."

Ingrid stod vid microficheläsaren.

"Kan man se vad som lästes?"

Siv skakade på huvudet.

"Inte i maskinen. Men lådorna som var öppna motsvarar Boge och äldre markärenden."

Sherlock såg på rummet.

"Personen började vid fel skåp."

Modig kom närmare.

"Hur vet du det?"

"Skåpet längst till vänster är mer uppbrutet än de andra. Där finns mer metallspån under låset. Det var första försöket. Sedan arbetade personen snabbare och renare."

"Nervös först?"

"Ja, eller ovan vid verktyget."

"Inte professionell inbrottstjuv."

"Inte i första hand."

Ingrid sade:

"Men tillräckligt kunnig för att ta sig in."

"Ja."

Sherlock gick till plåtskåpen och såg på ordningen igen.

"Någon hade fått information, men inte vana vid arkiv. Han eller hon visste 'Boge', '1960-tal', 'Tjelvar', kanske 'G.L.'. Inte exakt var allt fanns."

"Leijonhielm hade exaktare kunskap", sade Ingrid.

"Ja."

"Så han var före."

"Troligen."

Modig frågade:

"Och bilen?"

Sherlock såg på henne.

"Bilen säger oss att ingen hann ikapp honom här."

"Men kanske senare."

"Ja."

Siv Mattsson hade stått tyst vid dörren. Nu sade hon:

"Det finns en sak till."

Alla såg på henne.

Hon höll fram en utskrift.

"Jag jämförde den gamla inventarielistan för nyckelskåpet med det som fanns i skåpet i går. Det saknades ingen nyckel, men en bricka var fel."

Sherlock gick fram.

"Fel hur?"

"Brickan på nyckeln till Magasin Östra är nyare än den ska vara. Den gamla listan beskriver mässingsbricka med nummer 47. Den som satt där i går hade aluminiumbricka med maskinskriven etikett."

"När byttes den?"

"Det finns ingen notering."

"Så någon kan ha bytt hela nyckeln."

Modig såg på nyckeln i bevispåsen.

"Mot en kopia?"

Siv nickade motvilligt.

"Ja."

Sherlock såg på nyckeln.

"Då behövde de inte bara använda nyckeln senare."

Ingrid fullföljde:

"De lämnade en nyckel som såg rätt ut."

"Ja."

Modig tog upp telefonen.

"Det här behöver Holm höra."

"Och sidodörren på Magasin Östra", sade Sherlock. "Om kopian användes där kan den ha repat låset annorlunda än originalnyckeln."

Siv såg på honom.

"Är det en dålig kopia?"

"Kanske. Eller snabbgjord."

"Då kan låset ha spår."

"Ja."

Modig ringde.

Sherlock stod kvar vid nyckelskåpet.

Det uppbrutna låset var nu mindre viktigt än det som hängde prydligt kvar. Det var ofta så. Den synliga skadan drog blicken från den viktigare lögnen.

Han skrev i anteckningsboken:

Nyckel ej saknad. Nyckel utbytt.

Sedan stängde han boken.

De åt lunch i bilen.

Ingrid köpte smörgåsar från ett bageri nära torget. Sherlock åt sin utan att säga något. De satt parkerade nära muren medan vinden rörde små skräpvirvlar längs trottoaren. Visby hade ett särskilt sätt att se både bebodd och övergiven ut samtidigt när det inte var högsäsong.

"Vi har för många platser", sade Ingrid.

"Ja."

Hon räknade på fingrarna.

"DBW:s förråd. Kommunhuset. Magasin Östra. Leijonhielms bostad. Bilen vid Botan. Boge. Tjelvars grav."

"Och Stockholm."

"Stockholm?"

"Fredrik."

"Just det."

Hon tog en tugga och tuggade irriterat.

"Jag tycker inte om när familjemedlemmar dyker upp efter första natten."

"Det gör de ofta."

"Ja, därför tycker jag inte om det."

Sherlock såg mot ringmuren.

"Fredrik vill få bort Ebba från Gotland."

"Kan vara omsorg."

"Ja."

"Tror du det?"

"Delvis."

"Bara delvis?"

"Han kom med förslaget för snabbt, med för mycket emfas."

"Det där betyder något för dig men inte för mig."

"Han hade bestämt att saken var överdriven innan han hört om den."

"Han vill skydda familjenamnet."

"Ja."

"Och det gör honom misstänkt?"

"Det gör honom relevant."

Ingrid tog fram sin telefon.

"Jag bad en kontakt titta på Fredrik Leijonhielms bolag. Inga skandaler. Men de har intressen i mark och fastigheter på Gotland genom ett dotterbolag."

Sherlock vände huvudet.

"Var?"

"Inte klart. Det finns ett gammalt innehav nära Slite och något mindre vid Boge. Jag väntar på fastighetsbeteckning."

"Boge."

"Ja."

"Då är han mer än relevant."

"Jag vet."

Hon stoppade undan telefonen.

"Men vi ska inte gå händelserna i förväg."

"Nej."

"Och vi ska inte låta historien komma in för tidigt."

Sherlock såg på henne.

"Det var en konstig formulering."

"Ja, men korrekt. Vi har bara spåren, inte berättelsen."

”Bra.”

”Nu säger du bra igen.”

”Ja.”

Hon log inte, men mungiporna rörde sig nästan.

Holm lät dem följa med till Per Lindahls kontor på eftermiddagen, men bara därför att han ville se hur Lindahl reagerade på fler ansikten i rummet.

Kontoret låg i en nyare byggnad utanför innerstaden. Glaspartier, ljus reception, ritningar på väggarna och en modell över ett planerat bostadsområde i ett hörn. Per Lindahl var i sextioårsåldern, med tjockt grått hår, dyr stickad tröja och händer som såg för mjuka ut för en byggmästares son men inte för en arvtagare.

Han tog emot dem i ett konferensrum.

”Jag har redan sagt till inspektör Holm att jag inte vet något om min fars ungdomsbekanta”, sade han.

Holm satte sig.

”Vi är här för att visa ett fotografi.”

Modig lade fram kopian från Magasin Östra.

Lindahl tittade på den.

Han gjorde det för snabbt först. Sedan långsammare.

”Min far är den tredje från vänster”, sade han.

”Ni känner igen honom.”

”Naturligtvis.”

”De andra?”

”Några ansikten är bekanta. Inga namn jag vill gissa.”

Sherlock stod vid väggen och såg på Lindahls hand.

När han sade ”inga namn” tryckte han tummen mot bordsskivan. Inte hårt. Men tillräckligt för att huden skulle blekna.

Holm märkte det inte. Modig gjorde det kanske.

”Fotot är från 1964”, sade Holm.

”Det står så.”

”Vet ni sammanhanget?”

"Nej."

"Boge?"

Lindahl såg upp.

"Vad har Boge med min far att göra?"

Frågan kom för snabbt.

Holm svarade inte direkt.

"Det undrar vi."

"Han hade inget i Boge."

"Inte senare heller?"

"Nej."

"Kände han någon där?"

"Alla kände någon överallt då."

"Det var ett brett svar."

"Det var en bred fråga."

Ingrid satt tyst med anteckningar framför sig.

Sherlock sade:

"G.L. bör ej tillfrågas."

Lindahl såg på honom.

"Vad?"

"En äldre anteckning. G.L. bör ej tillfrågas."

"Det säger mig inget."

"Er far hette Gunnar Lindahl."

"Ja."

"G.L."

"Det finns fler med samma initialer på Gotland."

"Ja."

"Min far var byggmästare, inte hemlig agent."

"Ingen har sagt agent."

Lindahl log med irritation.

"Det är tonen."

Holm lade fram kopian av anteckningen.

"Har ni sett den här?"

Lindahl läste.

Hans ansikte ändrades inte mycket. Men han läste raden "De åtta" två gånger.

"Nej."

"Vet ni vilka de åtta var?"

"Nej."

"Har ni hört uttrycket?"

"Nej."

"Har er far nämnt Tjelvars grav?"

Nu blev Lindahl arg på riktigt.

"Tjelvars grav? Vad är detta?"

Holm lät honom vara arg några sekunder.

"En fråga."

"Min far har varit död i nästan trettio år. Om någon av er tror att han har med en bränd bil att göra får ni gärna förklara hur."

Sherlock sade:

"Inte med bilen."

Lindahl vände sig mot honom.

"Vad då?"

"Med det som någon ville hitta innan bilen brann."

"Ni leker med ord."

"Nej."

"Det gör ni."

"Då hör ni fel."

Holm höjde handen.

"Nog."

Lindahl reste sig nästan men satte sig igen.

"Jag har svarat. Jag vet inget om någon anteckning. Jag vet inte varför min far är på ett gammalt fotografi. Och jag vet inte var Gustaf Leijonhielm är."

"Vem nämnde Leijonhielm?" frågade Sherlock.

Lindahl stelnade.

Holm såg på Sherlock, sedan på Lindahl.

"Det gjorde ingen", sade Holm.

Lindahl drog handen över munnen.

"Ni kom hit på grund av hans bil. Alla vet det."

"Alla?" frågade Ingrid.

"Det talas."

"Med vem har ni talat?"

"Ingen särskild."

Holm lutade sig fram.

"Herr Lindahl. Nu börjar det låta som om ni borde välja era ord bättre."

Lindahl sade inget.

Sherlock såg på modellen i hörnet.

"Ni har markintressen vid Boge."

Lindahl vände sig långsamt mot honom.

"Vad?"

"Ert bolag."

"Vi har mark på flera platser."

"Bland annat vid Boge."

"Ett mindre innehav. Ingen hemlighet."

"Nära Tjelvars grav?"

"Nej."

Svaret kom för rappt.

"Hur nära?"

"Ni får fråga lantmäteriet."

"Leijonhielm var lantmätare."

Lindahl såg på Holm.

"Är det här ett förhör?"

"Inte formellt", sade Holm.

"Då är det över."

Han reste sig.

Holm lät honom göra det.

"Vi kommer tillbaka", sade han.

När de kom ut i receptionen sade Ingrid lågt:

"Han visste att Gustaf var relevant."

Holm svarade:

"Ja."

Sherlock såg genom glasväggen mot konferensrummet.

Lindahl stod kvar vid bordet och ringde någon.

"Och han visste att Boge var värre än fotografiet."

Klockan var nästan tre när de körde österut.

Holm körde först med Modig. Ingrid körde hyrbilen bakom. Sherlock satt i passagerarsätet och såg landskapet förändras.

Visby släppte dem gradvis. Först kom rondeller, butiker och spridda hus. Sedan öppnare väg, åkrar, stenmurar, skogspartier och gårdar med ekonomibyggnader i olika skick. Det blåste över fälten och fick torrt gräs att lägga sig åt samma håll.

"Det här är bättre", sade Sherlock.

Ingrid såg på honom.

"Än vad?"

"Än konferensrum."

"Det är en låg ribba."

"Ja."

De passerade en vägs skylt mot Boge.

Sherlock hade kartan i huvudet, men platsen blev ändå något annat när vägen svängde, när avstånden mellan husen ökade och när skogen kom närmare. Tjelvars grav fanns någonstans i detta landskap. Än så länge var det bara en punkt på kartor, en rad i en anteckning och en rekommendation från turistbyrån.

Ingrid sade:

"Kask kommer inte berätta allt."

"Nej."

"Varför inte?"

"För att Leijonhielm skrev att han inte skulle frågas per telefon. Det betyder inte bara att telefonen var osäker. Det betyder att en rak fråga är fel."

"Så hur frågar man?"

"Man låter honom rätta det som är fel."

"Fotografiet?"

"Ja."

"Och förpackningsfragmentet?"

"Kanske senare."

"Vi vet fortfarande inte vad det är."

"Nej."

Hon såg på vägen.

"Det stör mig."

"Bra."

"Nu använder du det mot mig."

"Ja."

De svängde in på en mindre väg.

Holms bil saktade in framför dem. Vägen blev smalare, med låga stenmurar och träd som stod snett av långvarig utsatthet för vinden. Ett rött hus syntes längre fram, med uthus, vedstapel och en grusad gårdsplan. Bakom huset låg marken öppen en bit innan skogen tog vid.

På gårdsplanen stod en äldre man.

Han var liten och böjd, klädd i mörk jacka, mössa och stövlar. Han stod med båda händerna vilande på en käpp, men det var tydligt att han inte kommit ut för att hälsa. Han hade stått där och väntat.

Holm parkerade.

Ingrid stannade bakom.

"Aivar Kask", sade hon.

Sherlock såg på mannen.

"Ja."

Aivar Kask stod stilla medan de steg ur.

Vinden tog tag i Ingrids kappa. Modig gick fram först med Holm.

Sherlock och Ingrid stannade några steg bakom, enligt överenskommelsen.

Holm hälsade.

Aivar svarade.

Hans röst var tunn men tydlig.

"Ni kommer sent."

Holm sade:

"Vi kom när vi kunde."

"Nej, ni kom sextio år för sent."

Ingen sade något på ett par sekunder.

Sherlock såg på Ingrid.

Hon såg tillbaka.

Där kom historien.

Inte som hypotes.

Som minne.

Kapitel 4

Boge

Aivar Kask sade det igen utan att höja rösten.

”Ni kom sextio år för sent.”

Vinden drog över gårdsplanen och slog i en lös plåt på uthuset. Ingen rörde sig först. Holm stod med ena handen vid jackfickan och den andra hängande längs sidan. Modig hade blocket framme men skrev inte. Ingrid Waller stod kvar vid hyrbilen. Sherlock Hansson såg på den gamle mannen.

Aivar Kask var mindre än han verkat från bilen. Han hade böjd rygg, men inte svag hållning. Ansiktet var smalt, ögonen ljusa och vaksamma. Mössan var neddragen över öronen. Stövlarna var gamla och leriga vid sulorna. Käppen använde han som stöd, men också som markering. Han stod inte och väntade på hjälp. Han stod och hindrade folk från att komma längre utan tillstånd.

Holm tog ett steg fram.

”Vi är här för att tala om Gustaf Leijonhielm.”

”Det vet jag.”

”När träffade ni honom senast?”

”I förrgår.”

”Här?”

”Ja.”

”Vad ville han?”

Aivar såg på Holm.

”Fråga rätt först.”

Holm såg inte road ut.

”Det här är en polisutredning.”

”Då borde rätt fråga vara viktig.”

Modig skrev något nu. Ingrid tittade ned för att dölja att hon nästan log.

Holm sade:

”Då frågar jag enkelt. Var är Gustaf Leijonhielm?”

”Det vet jag inte.”

"När lämnade han er?"

"När det fortfarande var ljust."

"I förrgår?"

"Ja."

"Var han ensam?"

"När han kom, ja. När han for, också ja."

"Var han rädd?"

Aivar svarade inte genast.

Han såg förbi Holm, mot Sherlock.

"Är han den som tittar?"

Holm vände sig om.

"Han heter Hansson."

"Jag frågade inte vad han heter."

Sherlock gick några steg fram.

"Ja."

"Ni tittar innan ni frågar."

"Ofta."

"Då får ni komma in. De andra också. Men ingen går runt i huset."

Holm sade:

"Det bestämmer jag."

Aivar såg på honom.

"Inte i mitt hus."

Det var en onödig konflikt att ta. Holm tog den inte.

De gick in.

Huset var lågt och gammalt, men inte vanskött. Farstun luktade fuktiga ytterkläder, ved och kokkaffe. En rad stövlar stod under en bänk. På väggen hängde en sliten karta över nordöstra Gotland, blekt av ljus i ena hörnet. Köket låg till vänster. Där fanns ett bord med vaxduk, fyra stolar, en vedspis som inte användes längre, ett elektriskt element och en kaffebryggare som hade stått på för länge.

Aivar pekade mot stolarna.

”Sitt.”

Holm satte sig inte direkt.

”Vi behöver tala formellt med dig.”

”Då är det bättre ni sitter.”

Holm satte sig.

Modig tog plats bredvid honom. Ingrid satte sig vid kortsidan. Sherlock stod kvar vid kartan.

Aivar märkte det.

”Du ser på Boge.”

”Ja.”

”Ser du det som saknas?”

Sherlock betraktade kartan.

Den var gammal, men inte sextio år. Vägarna var märkta med tunn svart linje. Några platser hade blyertsanteckningar vid sidan. Vid en mindre väg öster om Boge fanns ett kryss. Vid Tjelvars grav fanns inget kryss, bara en liten ring.

”Krysset är viktigare än ringen”, sade Sherlock.

Aivar nickade.

”Leijonhielm sade det också till slut.”

Holm lutade sig fram.

”Vad betyder krysset?”

Aivar gick till kaffebryggaren och stängde av den. Han tog inte fram koppar.

”Mötesplats.”

”För vilka?”

Aivar ställde sig vid diskbänken. Han hade ryggen mot dem när han svarade.

”För män som inte ville synas tillsammans.”

”Vilka män?”

”Gotlänningar. Och män från andra sidan vattnet.”

”Baltikum?” frågade Ingrid.

Aivar vände sig långsamt.

”Ja.”

Holm lade pennan mot blocket.

”Vilket år pratar vi om?”

”Flera år. Men det ni letar efter hör till 1964.”

”Vad hände 1964?”

Aivar gick tillbaka till bordet och satte sig. Han lade båda händerna på käppen.

”Det kom små båtar. Inte ofta, inte stora. Mörka nätter, dåligt väder ibland, bättre väder ibland. De kom inte till hamnar där folk hade kontroll. De kom till platser där någon redan visste när de skulle komma.”

”Med vad?”

”Sprit. Cigaretter.”

Holm skrev.

Ingrid såg på Sherlock, men han stod kvar vid kartan.

Aivar fortsatte:

”Inte fina saker. Det var enkel vodka. Sovjetisk. Billig där, billig här när den kom till rätt köpare. Cigaretterna var från samma håll. Paket som skulle se ut som västerländska märken. Sådant folk kände igen från annonser och resor. Men trycket var fel om man tittade noga. Pappret var fel. För att inte tala om lukten.”

Sherlock tänkte på de rödvita fragmenten.

Nu fick de form.

Holm frågade:

”Hur vet ni det?”

”För att min farbror bar lådor.”

”Erik Kask?”

Aivar nickade.

”Erik. Han var inte från Baltikum. Namnet kommer från långt tillbaka. Han var gotlänning. Han kunde kust, vägar och människor som ville köpa billigt utan att fråga.”

”Var han en av de åtta?” frågade Modig.

Aivar såg på henne.

”Ni har hittat det ordet.”

"Ja."

Holm sade:

"Svara."

"Ja, han var en av dem."

"Vilka var de andra?"

Aivar lutade sig bakåt. Stolen knarrade.

"Döda, de flesta."

"Namn."

"Är det därför ni är här?"

"Ja."

Aivar såg på fönstret. Utanför rörde vinden en granne av torrt gräs mot husväggen.

"Åtta gotlänningar tog emot och sålde vidare. De flesta bodde i Visby eller runt staden. Någon hade bil. Någon hade lager. Någon hade kontakter bland restauranger och affärer. Någon kunde säga till när vägarna var lugna. De var unga nog att tro att de var smarta och gamla nog att förstå att det var brott."

"Gunnar Lindahl?" frågade Holm.

Aivar svarade inte genast.

"Ja."

"Erik Kask?"

"Ja."

"Fler?"

"Holger Mattsson. Stig Wallenius. Allan Brodin. Torsten Grahn. Karl-Erik Nyman."

Han stannade.

Holm såg upp.

"Det är sju med Lindahl och Kask."

"Ja."

"Den åttonde?"

Aivar lade händerna hårdare om käppen.

"Gustav Lund."

Ingrid såg snabbt på Sherlock.

G.L.

Inte Gustaf Leijonhielm. Inte bara Gunnar Lindahl. Ännu en möjlighet.

Holm skrev namnet.

"Vem var Gustav Lund?"

"En man som aldrig borde ha fått vara med."

"Varför?"

"Han var rädd när han var nykter och pratsam när han var full."

"G.L. bör ej tillfrågas", sade Sherlock.

Aivar såg på honom.

"Ni har sett anteckningen."

"Ja."

"Då vet ni varför någon skrev den."

"Inte helt."

"Lund flyttade hitåt senare. Mot Boge. Inte precis här, men nära nog. Han ville bort från Visby och från dem som mindes. Det fungerar sällan."

Holm bläddrade i blocket.

"Lever han?"

"Nej, död sedan länge."

"Familj?"

Aivar tvekade.

"En dotter. Ett barnbarn. De bär inte hans namn längre."

"Så vad heter de?"

"Det får ni hitta själva."

Holm såg på honom.

"Det där är inte frivilligt när det gäller en pågående utredning."

"Jag sade att de finns. Jag sade inte att de har gjort något."

"Vi avgör vad som är relevant."

"Nej, ni samlar in men åklagaren avgör. Ibland inte ens han."

Holm blev tyst några sekunder. Inte för att Aivar hade vunnit, utan för att han hade rätt i sak.

Ingrid frågade:

"Varför skrevs listan?"

Aivar såg på henne.

"Vilken lista?"

"Den som alla är rädda för."

Det var en chansning. Men inte helt tagen ur luften.

Aivar andades ut genom näsan.

"Leijonhielm kom längre än ni på den punkten."

"Berätta."

"De litade inte på varandra."

"De åtta?"

"Ja. Första gångerna gick det bra. Lådor kom. Lådor såldes. Pengar delades. Någon klagade alltid, men ingen gick till polisen. Sedan blev någon rädd. Jag vet inte vem. Kanske Lund, kanske någon annan. Det började talas om anonymt tips."

Holm sade:

"Till polisen?"

"Ja. Eller tullen. Det spelade ingen roll. Om en talade föll alla. Men bara om polisen visste namnen."

"Så de skrev ned namnen själva?"

"Ja."

Holm såg upp från blocket.

"Det låter vansinnigt."

"Det var praktiskt."

Sherlock sade:

"Ömsesidig försäkring."

Aivar nickade.

"Just det. Åtta namn. Om någon tipsade anonymt skulle listan lämnas fram. Tipsaren skulle inte kunna rädda sig själv. Alla skulle med."

"Var förvarades listan?" frågade Ingrid.

Aivar såg på henne.

"I en metallcylinder."

Rummet blev tyst.

Holm lade ned pennan.

"Hur vet ni det?"

"Min farbror sade det. Inte till polisen, inte då. Han sade det till mig när han var gammal och trodde att ålderdom gjorde honom onåbar."

Sherlock gick från kartan till bordet.

"Var cylindern hos DBW?"

Aivar såg upp mot honom.

"Den var inte där från början."

"Var fanns den?"

"Med den sista sändningen."

Holm sade:

"Var gömdes den?"

Aivar rörde käppen en gång mot golvet.

"Nära Tjelvars grav. Inte i graven. Inte i skeppssättningen. De var inte idioter på det sättet. Men nära nog för att alla skulle kunna minnas platsen."

Sherlock tänkte på Leijonhjelms anteckning.

Tjelvar – inte vid stenen. Fel minne?

"Vad bestod sändningen av?" frågade Modig.

"Vodka. Cigaretter. Några lådor. Inte mycket sett med dagens ögon. Men mycket då om man hade rätt köpare."

"Varför hämtades den inte?"

Aivar tittade ned mot bordet.

"Det är frågan."

"Vad sade er farbror?"

"Att vädret ändrades. Att någon såg något. Att Lund inte dök upp. Att Lindahl ville vänta. Han sade olika saker olika år."

"Vilket var sant?"

"Att något blev fel."

"Blev någon gripen?"

"Nej."

"Försvann någon?"

"Inte officiellt."

Sherlock såg på honom.

"Men?"

Aivar höjde blicken.

"En man från andra sidan kom aldrig tillbaka. Det sades att han stannade där han hörde hemma. Min farbror trodde inte det."

"Namn?"

"Juhan. Mer vet jag inte. Kanske hette han något annat."

Holm skrev.

"Och sändningen låg kvar?"

"Ja."

"I sextio år?"

"Delar av den. Trä ruttnar, papper blir mjukt, glas klarar sig. Metall klarar sig ibland."

"Och cylindern?"

Aivar såg mot kartan.

"Den togs därifrån."

"När?"

"Det vet jag inte."

"Av vem?"

"Vet inte heller."

Ingrid sade:

"Men den hamnade hos DBW 1974."

Aivar såg på henne.

"Det har ni hittat."

"En inventarielista."

"Då vet ni mer än jag visste fram till i förrgår."

Holm lutade sig fram.

"Vad hände i förrgår?"

"Leijonhielm kom hit. Han hade fotografiet. Åtta män. Han hade ett registerkort från Magasin Östra. Och han hade en kopia av en DBW-inventering. Han frågade om metallcylindern."

"Vad svarade du?"

"Att han skulle låta den vara."

"Varför?"

"För att den inte längre skadade de döda. Den skulle skada de levande."

"På vilket sätt?"

Aivar såg på Sherlock, inte Holm.

"Namn lever längre än människor."

Sherlock sade:

"Familjer."

"Ja."

"Mark."

Aivar rörde inte ansiktet, men händerna på käppen blev stilla.

"Kanske."

"Pengar."

"Kanske."

"Boge."

Aivar svarade inte.

Holm sade:

"Vi behöver veta om någon som är i livet kan ha motiv att stoppa Leijonhielm."

"Ja."

"Namn."

Aivar såg trött ut nu. Inte kroppsligt bara. Som om samtalet tog ur honom något han hållit ihop länge.

"Gunnar Lindahls son frågade mig om samma sak för två månader sedan."

"Per Lindahl?"

"Ja."

Holm skrev febrilt.

"Vad frågade han?"

"Om Gustav Lund. Om en gammal plats. Om det fanns något dokument kvar. Han sade att han forskade om sin fars affärer."

"Trodde ni honom?"

"Nej."

"Varför?"

"För att han inte frågade om fadern. Han frågade om vem som kunde bevisa faderns skuld."

Ingrid skrev ned meningen.

"Har Fredrik Leijonhielm varit här?" frågade Sherlock.

Aivar såg på honom.

"Vem?"

"Gustaf Leijonhielms brorson."

"Nej."

"Säker?"

"Ja. Jag hade kommit ihåg honom."

"Varför?"

"För att människor från Stockholm tror att deras skor inte syns på landet."

Ingrid såg ned för att inte reagera.

Holm sade:

"Per Lindahl har markintressen i trakten."

"Det vet jag."

"Var?"

Aivar pekade mot kartan med käppen.

"Där, inte vid skeppssättningen. Men tillräckligt nära för att gamla kartor kan bli obekväma."

Holm reste sig och gick till kartan.

"Visa."

Aivar reste sig långsamt, men Sherlock gick före och tog ned kartan försiktigt från kroken. Han lade den på bordet. Aivar pekade med en knotig fingerled.

"Här går den gamla vägen. Här låg mötesplatsen. Inte i hamnen. Bara en plats där man kunde stanna utan att synas från större väg. Härifrån körde de inåt. Inte direkt till Tjelvars grav. Till en sänka i skogen, väster om den. Där fanns sten, enris, gammal gårdsgård. Lätt att hitta om man visste. Svår att beskriva om man inte gjorde det."

Sherlock lutade sig över kartan.

"Krysset på väggen."

"Mötesplatsen."

"Ringen vid Tjelvars grav."

"Minnet."

"Och gömstället?"

Aivar pekade mellan dem.

"Där."

"Varför skrev Gustaf 'inte vid stenen'?"

"För att han först trodde som alla andra. Att något låg vid själva skeppssättningen. Det gjorde det inte. Ingen som var med skulle gräva där. De var kriminella, inte respektlösa mot fornlämningar."

Holm såg på kartan.

"Kan ni visa platsen?"

"Ja."

"I dag?"

Aivar såg mot fönstret.

"Det blir mörkt."

"Vi har bilar och ficklampor."

"Det är ändå fel tid."

"I morgon?"

"Ja, men någon annan kanske inte väntar."

Holm och Sherlock såg på varandra.

Det var första gången de tänkte samma sak utan att ogilla det.

De åkte inte direkt till Tjelvars grav.

Holm bestämde att de först skulle säkerställa Aivar Kasks uppgifter. Det innebar samtal till stationen, kontakt med åklagare, kontroll av Per Lindahls rörelser, patrull vid Tjelvars grav och en diskret bil nära den gamla vägen Aivar pekat ut. Aivar fick stanna hemma, men Modig ordnade att en patrull skulle passera gården under kvällen.

Aivar verkade inte tacksam.

"De kommer synas", sade han.

Modig svarade:

"Det är delvis meningen."

"Då kommer ingen."

"Det är också delvis meningen."

Aivar såg på henne med viss respekt.

Holm gick ut för att ringa. Ingrid stod vid köksfönstret och tittade mot uthuset. Sherlock stod kvar vid kartan.

Aivar kom fram till honom.

"Ni tror inte allt jag säger."

"Nej."

"Bra."

"Vilken del ska jag inte tro?"

Aivar log inte.

"Att jag inte vet var cylindern tog vägen."

Sherlock såg på honom.

"Vet ni det?"

"Nej."

"Men ni vet något om det."

"Jag vet vad min farbror sade när han drack för mycket och trodde att jag sov."

"Vad sade han?"

"Att listan låg tryggare bland herrar än bland tjuvar."

Sherlock väntade.

Aivar fortsatte:

"Jag trodde länge att han menade polisen. Sedan kom Leijonhielm med inventarielistan från DBW."

"Herrar."

"Ja."

"Vem tog den dit?"

"Gustav Lund, trodde min farbror. Genom någon annan, inte själv. Han hade flyttat hitåt då. Blev räddare med åren. Ville inte ha cylindern kvar i marken. Ville inte heller lämna den till någon som kunde öppna den."

"Så han deponerade den utan att säga vad den var."

"Kanske."

"Under initialerna G.L."

"Ja."

Sherlock såg på raden i sin anteckningsbok.

Inl. G.L. 1974.

"Varför DBW?"

Aivar drog ett finger över kartkanten.

"För att de sparade saker. Och för att ingen vanlig polis skulle leta där efter sådant som luktade dåliga cigaretter och billig sprit."

Det var en bra anledning.

Inte moralisk men praktisk.

"Varför blev Gustaf Leijonhielm intresserad nu?" frågade Sherlock.

"Det frågade jag honom."

"Vad svarade han?"

"Att någon annan redan hade frågat efter fel sak."

"Vem?"

"Han sade inte."

"Per Lindahl?"

"Kanske."

"Fredrik Leijonhielm?"

Aivar skakade på huvudet.

"Jag vet inte vem det är."

Sherlock trodde honom.

Ingrid kom närmare.

"Vad betyder fel sak?" frågade hon.

Aivar såg på henne.

"En del tror att det finns pengar."

"Gör det det?"

"Nej."

"Sprit?"

"Efter sextio år?"

"Samlarvärde."

Aivar gjorde ett litet ljud som kunde vara skratt eller hosta.

"Möjligen för dårar."

"Vad är rätt sak då?"

"Listan."

"Och varför är den farlig nu?"

Aivar tittade mot dörren, där Holm stod ute på gården med telefonen mot örat.

"För att ett av namnen inte bara är ett namn. Det är början på en ägarkedja."

Sherlock blev stilla.

Ingrid också.

"Mark", sade Sherlock.

Aivar nickade.

"Gunnar Lindahl köpte senare mark med pengar ingen frågade efter. Eller med hjälp av någon som inte kunde säga nej. Jag vet inte vilket. Men Leijonhielm frågade om gamla vägar, gamla gränser och en överlåtelse som skedde året efter den sista sändningen."

"Vid Boge."

"Ja."

"Per Lindahls bolag äger mark där nu."

"Ja."

"Och om listan visar att hans far var del av de åtta?"

"Det räcker kanske inte."

"Nej."

"Men om samma material också visar vem som pressades att sälja?"

Aivar såg på honom.

Där fanns mer än smuggling.

Där fanns utpressning.

Ingrid sade lågt:

"Då förstår jag branden."

Sherlock nickade.

Det gjorde han också.

Bilen var inte bara en varning. Den var ett försök att bränna en bro mellan gammal brottslighet och nutida ägande.

Holm kom in igen.

"Lindahl är inte på kontoret. Hans telefon är avstängd."

"Sedan när?" frågade Ingrid.

"Efter att vi lämnade honom."

Sherlock såg på kartan.

"Då åker han inte hem."

Holm såg på Aivar.

"Var skulle han åka?"

Aivar pekade inte på ringen vid Tjelvars grav.

Han pekade på platsen mellan ringen och kryssset.

”Om han förstått rätt”, sade han. ”Dit.”

Vägen mot den gamla mötesplatsen var smal och låg mellan stenmurar, gles skog och öppna fält där vinden gick rakt över marken.

Holm körde först igen. Modig satt bredvid honom. Ingrid körde bakom med Sherlock. Aivar var kvar hemma. Han hade ritat en skiss, inte för att han inte litade på kartor utan för att Holm krävde något som kunde läggas i akten.

”Vi kör inte in vid själva skeppssättningen”, sade Ingrid.

”Nej.”

De svängde in på en mindre väg. Holms bil bromsade. Längre fram stod en patrullbil parkerad med släckta blåljus. En ung polis kom fram till Holm och pekade mot skogskanten.

Ingrid stängde av motorn.

”Något?”

Sherlock såg ut genom vindrutan.

Vid vägkanten fanns färskas spår i gruset. Ett fordon hade svängt in och backat ut. Inte polisens. Däcken hade smalare mönster. Vid diket låg en liten bit mörk plast.

Holm kom tillbaka till dem.

”Patrullen såg en bil lämna området för ungefär tjugo minuter sedan. Mörk SUV. De hann inte stoppa den. Nummerplåten var delvis dold av lera.”

”Lindahl?” frågade Ingrid.

”Möjligt.”

Sherlock gick ned på huk vid spåren.

”Bilen var här en kort stund.”

Holm sade:

”Det kan du inte veta.”

”Jo, motorn droppade kondensvatten på gruset på ett ställe, men väldigt lite. De stannade, någon gick ut, kom tillbaka, körde.”

”Hur många?”

Sherlock såg på marken.

”Minst två. En med grövre sko. En med slätare sula.”

”Mot skogen?”

”Ja.”

De följde spåren några meter in mellan låga träd och enbuskar. Marken var ojämn, täckt av mossa, sten och torra kvistar. Det var inte långt till den plats Aivar markerat på skissen, men terrängen gjorde att avståndet kändes längre.

Efter femtio meter hittade Modig första märket.

”Här.”

En sten hade flyttats. Inte stor, men tung nog att kräva båda händerna. Under den syntes ljusare jord. Någon hade grävt och lagt tillbaka för snabbt. En rot var skadad. Mossa låg upp och ned.

Holm svor lågt.

”De har redan varit här.”

Sherlock såg på marken runtom.

”Men det här är fel plats.”

”Hur vet du det?”

”Jorden är inte tillräckligt flyttad. De letade efter något nära ytan eller efter en markering.”

Ingrid stod bakom honom.

”Hittade de det?”

Sherlock följde spåren med ficklampan, trots att det ännu inte var helt mörkt.

”De hittade något.”

”Vad?”

Han pekade mot en liten grop vid en låg stenmur.

Där låg en tom tygpåse.

Gammal? Nej. Modern.

Mörkgrå, grovt tyg, med dragkedja. Den var vänd ut och in. Inuti fanns jord, rostflakor och något vitt smul.

Holm tog på handskar och lyfte den.

”Rost.”

Sherlock nickade.

"Något metallföremål har legat i den."

"Cylindern?"

"Kanske. Men DBW-cylindern saknades redan."

"Så vad?"

"Något annat från gömman. Eller något som någon trodde var cylindern."

Modig lyste längre bort.

"Här finns mer."

De gick mot henne.

Vid en enbuske låg några glasbitar. Tjockt grönt glas, matt av jord. Bredvid fanns rester av trä som nästan hade blivit jord och två små bitar metall, kanske kapsyler. Det luktade fuktig mark och gammalt skräp.

Sherlock böjde sig.

Han rörde inget.

"Lådor", sade han.

Holm såg på glasets.

"Spritflaskor?"

"Troligen."

Ingrid såg på honom.

"Nu vet vi."

"En del."

Holm stod över gropen.

"Det här är brottsplats nu."

"Ja", sade Modig.

Sherlock såg mot en sten några meter bort.

På den syntes en färsk skrapning efter metall. Någon hade använt verktyg. Vid sidan låg ett litet, runt fragment. Inte glas. Inte sten.

Han pekade.

Modig säkrade det.

Det var en tunn rostig metallbit, böjd.

"Från cylinder?" frågade Ingrid.

Sherlock skakade på huvudet.

"För tunn. Kanske lock från äldre förpackning."

"Cigaretter?"

"Kanske."

Holm såg mot vägen.

"Om Lindahl var här och tog något, har han tjugo minuters försprång."

"Inte till Visby", sade Sherlock.

"Varför inte?"

"Han stängde av telefonen efter mötet. Han visste att ni skulle leta där. Han åker inte hem, inte till kontoret, inte färjan direkt. Han behöver öppna det han tog eller lämna det till någon."

"Vem?"

Sherlock såg mot den gamla vägen.

"Någon som kan bekräfta om han tog rätt sak."

Ingrid förstod först.

"Fredrik Leijonhielm."

Holm vände sig mot henne.

"Varför honom?"

"Han har markintressen på Gotland genom bolag. Och han dök upp hos Ebba i morse för att tona ned saken."

"Det räcker inte."

Sherlock sade:

"Han reagerade på förpackningarna innan han visste att de fanns."

Holm såg mellan dem.

"Ni berättar detta nu?"

"Det var en iakttagelse", sade Ingrid. "Inte bevis."

Holm sade något ohörbart.

Modig kom tillbaka från vägen med telefonen i handen.

"Patrullen vid Ebbas hotell säger att Fredrik Leijonhielm lämnade för tjugo minuter sedan. Han sade att han skulle hämta saker från bilen."

"Vilken bil?" frågade Holm.

"Hyrbil. Mörk SUV."

Alla stod stilla.

Vinden drog genom enbuskarna.

Holm pekade mot vägen.

"Till bilarna."

Sherlock reste sig.

"Nej."

Holm stannade.

"Vad?"

Sherlock lyste mot platsen där stenen flyttats.

"De hade bråttom. De tog tygpåsen, tömde den, lämnade den. Om de hittat rätt borde de tagit påsen också."

Ingrid såg ned.

"Så de hittade inte det de sökte."

"De hittade något, men inte rätt."

Holm andades hårt genom näsan.

"Och vad är rätt sak?"

Sherlock vände sig mot den låga stenmuren.

"Leijonhielm skrev: inte vid stenen. Fel minne."

Han gick längs muren, långsamt. Inte mot den grävda platsen, utan bort från den. Fem steg. Tio. Femton.

Där muren svängde fanns en öppning som nästan vuxit igen. På andra sidan låg en platt kalksten, delvis täckt av mossor. Den såg naturlig ut. Men under mosskanten fanns en rakare linje.

Sherlock stannade.

"Här."

Holm kom fram.

"Vad ser du?"

"Ingen har rört den i dag."

"Då är det väl inte där."

"Just därför."

Han pekade på mossan.

"Den är gammal ovanpå. Men kanten har skurits för länge sedan. Inte i dag. Inte i år. Någon gjorde en öppning och lät den växa igen."

Modig hukade sig.

"Vi behöver tekniker."

"Ja", sade Holm. "Och tills dess rör ingen någonting."

Sherlock backade.

Han hade inte tänkt röra.

Ingrid stod bredvid honom.

"Cylindern?" frågade hon lågt.

"Kanske."

"Då var DBW:s cylinder inte den riktiga?"

"Eller inte den enda."

Holm hörde.

"Vad menar du?"

Sherlock såg på kalkstenen.

"Om listan var viktig nog att skrämma åtta personer, kan någon ha gjort kopia. Eller lagt något annat i DBW:s cylinder."

"Och originalet?"

"Här. Kanske."

Holm såg på stenen, sedan på vägen där Fredriks och möjligen Lindahls bil redan var borta.

"Då har vi två problem."

"Ja."

"Det under stenen."

"Ja."

"Och de som tror att de inte hittade det."

Sherlock såg mot skogen.

Det började mörkna.

"Nej", sade han.

Holm såg på honom.

"Nej?"

"De tror att någon annan redan har det."

"Leijonhielm."

"Ja."

Ingrid drog kappan tätare kring sig.

"Då letar de inte bara här längre."

Sherlock nickade.

"De letar efter honom."

Kapitel 5

Tjelvars grav

Teknikerna kom efter fyrtio minuter.

Det hade hunnit bli mörkt.

Holm lät sätta upp lampor på stativ, men inte fler än nödvändigt. Ljuset föll hårt över kalkstenen, stenmuren och den låga vegetationen. Allt utanför ljuskäglorna blev svartare. En patrull stod vid vägen. En annan hade kört mot Boge för att kontrollera mindre avtagsvägar. Sara Modig höll kontakt med stationen.

Sherlock Hansson stod ett par meter från stenen.

Han frös om händerna men tog inte på handskarna. Han ville känna när fingrarna blev stela.

Ingrid Waller stod bredvid honom.

”Du ser glad ut”, sade hon.

”Nej.”

”Inte glad. Nöjd.”

”Inte det heller.”

”Så vad då?”

”Mindre illa.”

”Det är också en nivå av tillfredsställelse.”

”Ja.”

Holm kom fram till dem.

”Teknikerna lyfter stenen nu. Ni står kvar här.”

”Ja”, sade Sherlock.

”Jag menar det.”

”Jag också.”

Holm såg på honom, som om han prövade om det fanns ironi i svaret. Det fanns det inte.

Två tekniker arbetade vid stenen. De skar försiktigt undan mossa och jord längs kanten, fotograferade, mätte och markerade. Stenen var plattare än den först sett ut. Under mossan fanns en bearbetad kant. Inte fint huggen, men tillräckligt rak för att visa att någon en gång valt den av ett skäl.

”Inte en gravsten”, sade Ingrid lågt.

"Nej."

"Ett lock."

"Ja."

Holm hörde.

"Gissa tystare."

"Det var inte en gissning", sade Sherlock.

Holm svarade inte.

Teknikerna använde två smala järn och lyfte försiktigt. Stenen satt fast först. Sedan släppte den med ett torrt ljud. Under den fanns mörk jord, små rötter och en grund hålighet kantad med sten. Där låg inget stort.

Men något låg där.

En kort metallcylinder, rostig, mörk och delvis angripen, men fortfarande hel. Den var ungefär lika lång som en mans underarm och smalare än en termos. Bredvid den låg glasbitar, rester av trä, ett stycke brunaktigt vaxat papper och något som kunde ha varit en kapsyl.

Holm svor inte denna gång.

Han blev bara tyst.

Modig gick ned på huk bredvid teknikerna.

"Är den hel?"

"Ser så ut", sade en tekniker. "Vi öppnar inte här."

Sherlock såg på cylindern.

Den var inte samma som beskrivningen i DBW:s inventarielista. Den hade legat i ett skåp, förvarad torrt, saknad först nu. Den här hade legat i jord i årtionden. Rost, tryck och tid hade gjort sitt.

Ingrid sade:

"Då fanns det två."

"Ja."

"Eller så var DBW:s cylinder aldrig originalet."

"Troligen inte."

Holm vände sig mot dem.

"Förklara."

Sherlock höll blicken på håligheten.

"Den cylinder som registrerades hos DBW 1974 kan ha varit en kopia, ett lockbete eller en behållare med något ur gömman. Men den här platsen har inte rörts på länge. Inte förrän vi hittade den. Lindahl eller Fredrik hittade den inte."

"De hittade tygpåsen."

"Ja."

"Med rost i."

"Från något annat."

"Vad?"

Sherlock pekade mot den första gropen längre bort.

"Troligen en gammal burk, ett beslag, en kapsylsamling. Något metalliskt i resterna efter sändningen. De trodde att det var rätt sak, tog det, öppnade det eller tömde det och förstod att det var fel."

Holm såg mot vägen.

"Därför fortsätter de leta efter Leijonhielm."

"Ja."

"För att de tror att han tog originalet."

"Ja."

Modig reste sig.

"Vi har fortfarande inte hittat honom."

"Nej", sade Sherlock.

Det var det värsta i alltihop. Föremålet hade kommit fram men mannen saknades fortfarande.

Holm gick undan och ringde stationen.

Ingrid såg på cylindern när den lades i en vadderad låda.

"Om listan finns där inne förändrar det allt."

Sherlock skakade på huvudet.

"Inte allt."

"Nej?"

"De flesta på listan är döda. Det viktiga är vad någon har gjort för att hindra att den öppnas."

"Lindahl."

"Och kanske Fredrik."

"Du tror inte att Fredrik bara hjälper Lindahl?"

"Jag vet inte."

"Det där var oväntat ödmjukt."

"Nej, bara korrekt."

Hon drog händerna snabbt över armarna för att få upp värmen.

"Hur passar Fredrik in?"

Sherlock såg mot den gamla vägen.

"Han kom för att få bort Ebba. Han försökte tona ned Gustafs arbete. Han reagerade på förpackningsspåret. Hans hyrbil kan vara bilen patrullen såg."

"Det räcker för misstanke."

"Ja."

"Men inte för motiv."

"Nej."

Holm kom tillbaka.

"Fredrik Leijonhjelms hyrbil har hittats."

"Var?" frågade Ingrid.

"Vid hamnen. Tom."

"Färjan?"

"Ingen bokning i hans namn. Vi kontrollerar passagerarlistor ändå."

Sherlock sade:

"Han lämnar inte ön."

Holm såg trött ut.

"Säg inte bara saker så där."

"Han vill inte bort från Gotland förrän han vet vad Lindahl har."

"Du tror inte de jobbar tillsammans?"

"Ja."

"Varför?"

"För att Lindahl stängde av telefonen efter vårt samtal. Fredrik lämnade Ebba kort efter patrullen börjat bevaka hotellet. Om de agerade tillsammans från början hade de inte behövt improvisera så synligt."

"De tappade kontrollen."

"Ja."

Holm tittade mot teknikerna.

"Och nu har vi det de letade efter."

"Kanske."

"Vad menar du, kanske?"

Sherlock såg på honom.

"Vi har det som legat kvar. Vi vet inte vad Leijonhielm tog."

De åkte tillbaka till Visby sent.

Cylindern fördes till stationen. Teknikerna skulle inte öppna den förrän den fotograferats, vägts och kontrollerats för skador. Holm hade först tänkt vänta till morgonen. Sedan ringde åklagaren tillbaka och sade att om föremålet kunde ha direkt betydelse för en försvunnen person skulle det hanteras omedelbart.

Sherlock, Ingrid och Holm stod i ett undersökningsrum när cylindern öppnades.

Modig var också där. En tekniker arbetade med små verktyg, lampa och kamera. Det tog tid. Rost hade låst förslutningen, men cylindern var bättre konstruerad än den sett ut. Locket satt med gänga och en enkel tätning av gammalt vax eller harts. När det till slut gav efter hördes inget dramatiskt ljud. Bara ett kort skrap.

Teknikern lyfte av locket.

Inuti fanns ett smalt rullat paket, lindat i mörknat vaxat papper. Pappret hade blivit skört men hade skyddat innehållet bättre än någon kunde förvänta efter sextio år i jord.

Paketet öppnades långsamt.

Först kom ett ark.

Tjockt papper, gulnat men läsbart.

Åtta namn.

De stod inte i alfabetisk ordning.

Gunnar Lindahl
Erik Kask
Holger Mattsson
Stig Wallenius
Allan Brodin
Torsten Grahn
Karl-Erik Nyman
Gustav Lund

Under namnen fanns en kort mening:

Om en faller, faller alla.

Holm läste den och drog handen över ansiktet.

”Charmigt.”

Ingrid sade inget.

Sherlock läste namnen en gång. Sedan tittade han på papprets nedre kant.

Där fanns mer.

Inte namn. Initialer och siffror.

B. vägen 14/9. L. tar marken efter. E.K. vet plats.

Holm böjde sig närmare.

”Vad betyder det?”

Ingrid sade:

”L tar marken efter.”

”Lindahl”, sade Sherlock.

”E.K. vet plats”, sade Modig. ”Erik Kask.”

Holm såg på teknikern.

”Finns mer?”

Det fanns två mindre ark.

Det ena var en enkel karta. Ingen exakt ritning, men tillräcklig: mötesplatsen nära Boge, gamla vägen, gömstället väster om Tjelvars grav. Det andra var ett registerblad med belopp, initialer och några datum. Inga fullständiga räkenskaper. Bara nog för att visa att listan inte var en efterhandskonstruktion.

Ingrid pekade på en rad.

"14 september."

Holm såg tillbaka på namnpappret.

"B. vägen 14/9."

Sherlock sade:

"B kan vara Brodin. Eller Boge. Eller bilen. Vi vet inte."

"Men L tar marken efter."

"Ja."

"Lindahl köpte mark efter sista sändningen?"

"Det sade Aivar att Leijonhielm undersökte."

Holm tog upp telefonen.

"Vi behöver hitta Lindahl."

"Och Fredrik", sade Ingrid.

Holm nickade.

Sherlock stod kvar vid bordet.

Han tänkte på Leijonhielms anteckningsbok.

Tjelvar – inte vid stenen. Fel minne?

Leijonhielm hade förstått att folk mindes fel med flit. Eller att minnet flyttats för att skydda platsen. Han hade inte bara letat efter cylindern. Han hade letat efter skillnaden mellan berättelsen och verkligheten.

"Vad?" frågade Ingrid.

Sherlock svarade inte först.

Han såg på kartan.

"Leijonhielm hittade inte cylindern."

Holm sänkte telefonen.

"Vad säger du?"

"Han hittade platsen, kanske. Men inte cylindern."

"Hur vet du det?"

"För att hans anteckning var en fråga. 'Fel minne?' Om han hade hittat den hade han inte formulerat det så."

"Men DBW-cylindern?"

"Den saknade han från skåpet eller hade kontrollerat. Han visste att någon tagit den eller ville ta den."

Ingrid förstod.

"Så han gjorde sig själv till lockbete."

"Kanske."

Holm såg på honom som om han helst ville avvisa tanken men inte kunde.

"Varför skulle han göra det?"

"För att se vem som följde efter."

"Han är sjuttiotvå."

"Ja."

"Det gör det inte smartare."

"Nej."

Modig sade:

"Skissen med Botan."

Sherlock nickade.

"Han visste var bilen skulle stå. Eller han planerade att låta den stå där. Kanske inte branden. Men platsen."

"Han lockade någon till bilen", sade Ingrid.

"Ja."

Holm sade:

"Och någon tog tillfället att bränna den."

"Eller det var planen från den andra sidan."

"Vilken andra sida?"

Sherlock pekade på listan.

"De som ville bränna fel bevis för att dölja att rätt bevis fortfarande saknades."

Holm såg på honom.

"Du har fem minuter att göra det där begripligt."

Sherlock pekade på kartan, utan att röra originalet.

"Lindahl eller någon nära honom får veta att Gustaf Leijonhielm undersöker gamla Bogehandlingar. De bryter sig in i kommunhuset för att hitta samma spår. De använder eller byter nyckel till Magasin Östra. Där tar de kuvertet från privatdepositionen. Kanske fanns där kopior, fotografiet och hänvisningar. De tror att Gustaf redan har den viktigaste behållaren från DBW, eller att han vet var originalet finns."

"Fortsätt."

"Leijonhielm förstår att någon är efter materialet. Han tömmer sitt skrivbord, tar med lupp och vissa papper. Han lämnar anteckningsboken synligt för att rätt person ska förstå vart saken pekar om han inte hinner tillbaka."

"Och bilen?"

"Han ställer eller låter ställa bilen vid Botan. DBW:s plats. En signal till sällskapet eller till oss. Men någon annan använder bilen för att bränna material från Magasin Östra och hans arbetsrum. Gammal förpackning, plastfilm, papper. Det ska se ut som att det centrala är förstört."

"Men det centrala låg kvar vid Tjelvars grav."

"Ja."

Holm såg mot cylindern.

"Och nu har vi det."

"Ja."

"Så var är Leijonhielm?"

Sherlock såg på namnen igen.

"Hos någon som vet att listan inte längre är det enda problemet."

"Vem?"

"Den som flyttade till Boge."

"Gustav Lund är död."

"Ja."

"Hans familj?"

"Aivar ville inte ge namnet."

Ingrid sade:

"Han sade dotter och barnbarn, som inte heter Lund längre."

Modig hade redan telefonen framme.

"Jag kan kontrollera folkbokföring och äldre register."

Holm sade:

"Gör det."

Sherlock stannade henne.

"Börja inte med Lund."

Hon såg på honom.

"Varför inte?"

"För att Aivar sade att de inte bär hans namn längre. Men Leijonhielm skrev A.K. ej per telefon. Han gick till Aivar för minnen, inte register. Aivar skyddar dem kanske för att de hjälpt Gustaf."

Ingrid sade:

"Du tror Leijonhielm gömmer sig hos Lunds efterkommande?"

"Ja."

Holm sade:

"Varför skulle de hjälpa honom?"

"För att de också vill att listan ska komma fram men inte vågar göra det själva."

"Eller för att de tagit honom."

Sherlock nickade.

"Också möjligt."

Holm såg på Modig.

"Kolla båda vägarna. Lunds dotter, barnbarn, namnbyten, adresser nära Boge. Nu."

Modig gick ut med telefonen.

Ingrid såg på Sherlock.

"Aivar visste."

"Ja."

"Men sade inget."

"Nej."

"För att skydda dem."

"Troligen."

Holm pekade mot dörren.

”Då åker vi tillbaka till honom.”

Aivar Kask öppnade inte när de kom.

Lampan i köket lyste. Gardinen rörde sig lite innanför fönstret. Holm knackade igen, hårdare. Ingen svarade.

Modig gick runt huset med en polis. Sherlock stod på gårdsplanen och såg på marken.

Det fanns nya däckspår.

Inte polisens, inte deras. Spåren gick nära uthuset, stannade vid köksingången och fortsatte ut mot vägen igen. Däcken var smala för en SUV men bredare än en vanlig liten bil. En sten vid vägkanten hade välvt ner i diket.

”Någon har varit här efter oss”, sade Sherlock.

Holm svor.

”Aivar!”

Han bankade på dörren.

Ingen respons.

Modig kom tillbaka från baksidan.

”Bakdörren är olåst.”

Holm drog fram ficklampan.

”Vi går in.”

Köket var tomt.

Kaffebryggaren stod avstängd. Kartan var borta från väggen. På bordet låg en tallrik med en smörgås som inte ätits. Stolen där Aivar suttit var utskjuten.

Inga blodspår, inga tecken på kamp. Men käppen var borta.

”Han gick själv”, sade Ingrid.

”Eller tvingades gå själv”, sade Holm.

Sherlock såg på bordet.

Där låg en liten bit papper, vikt på mitten. Inte gömd, bara lämnad.

Holm tog den med handskar och öppnade.

Texten var skriven med darrig hand.

Lund blev Rask. Fråga inte vid vägen. Fråga vid brunnen.

Modig kom in.

"Jag fick träff. Gustav Lunds dotter hette Margareta Lund. Gift Rask. Död. Hennes son heter Tomas Rask. Bor nära Boge. Gammal gård, några kilometer härifrån."

Holm såg på lappen.

"Vid brunnen."

"Adress?"

"Ja."

Holm stoppade lappen i bevispåse.

"Då åker vi."

Sherlock såg mot den tomma platsen på väggen där kartan hängt.

"Han tog kartan."

"Aivar?"

"Ja."

"Varför?"

"För att visa vägen utan att säga den högt."

Holm gick mot dörren.

"Jag börjar bli trött på gotländska antydningar."

"Det är inte gotländskt", sade Sherlock.

"Vad är det då?"

"Rädsla."

Holm svarade inte.

Tomas Rasks gård låg lägre i landskapet än Aivars.

Vägen dit gick mellan stenmurar, över en öppen sträcka och ned mot ett mindre gårdskluster med ladugård, bostadshus och en gammal brunn på gårdsplanen. Det fanns inga gatlyktor. Polisbilarnas ljus föll över väggar, dörrar, maskiner och en rostig grind.

En mörk SUV stod bakom ladan.

Fredrik Leijonhielms hyrbil.

Holm stängde av motorn men lät strålkastarna stå på.

"Ingen springer ensam", sade han. "Ingen går bakom huset utan klartecken."

Det var riktat lika mycket till Sherlock som till poliserna.

Sherlock nickade.

Huvuddörren öppnades innan Holm hann knacka.

En man i femtioårsåldern stod där. Han var kraftig, med grått hår, arbetsjacka och leriga byxor. Han höll händerna synliga. Bakom honom syntes en hall med träpanel och en lampa som gav gult ljus.

"Tomas Rask?" frågade Holm.

"Ja."

"Polisen. Vi söker Gustaf Leijonhielm och Aivar Kask."

Rask såg mot bilarna.

"De är här."

Holm blev helt stilla.

"Vid liv?"

"Ja."

"Var?"

"I köket."

"Vem mer?"

Rask tvekade.

"Fredrik Leijonhielm."

Holm tog ett steg närmare.

"Per Lindahl?"

"Nej."

Sherlock såg mot SUV:n.

"Men han har varit här."

Rask såg på honom.

"Ja."

Holm sade:

"Vi går in."

Köket var större än Aivars, men lika praktiskt. Vedspis, modernt kylskåp, slitet bord, två lampor. Aivar satt på en stol vid väggen med käppen över knäna. Han såg mycket trött ut men inte skadad. Gustaf Leijonhielm satt vid bordet.

Han var blek, orakad och hade en filt över axlarna. Ena handen var bandagerad. På kinden fanns ett blåmärke som börjat gulna i kanten. Han såg upp när de kom in.

”Ni hittade cylindern”, sade han.

Holm stannade.

”God kväll på er också.”

Fredrik Leijonhielm stod vid diskbänken. Hans glasögon var borta. Utan dem såg han äldre ut. Han höll armarna tätt mot kroppen.

Ingrid gick fram till Gustaf.

”Är ni skadad?”

”Inte allvarligt.”

Holm såg på Rask.

”Förklara. Nu.”

Rask satte sig inte.

”Gustaf kom hit i går kväll. Han kände min mor. Han sade att någon förföljde honom och att han behövde vara borta från sin våning ett dygn. Jag lät honom stanna.”

”Varför ringde ni inte polisen?”

”Han bad mig låta bli.”

Holm såg på Gustaf.

”Det var dumt.”

Gustaf nickade.

”Ja.”

Sherlock såg på honom.

Gustaf Leijonhielm hade en torrhet som inte var olik hans egen, men mer socialt tränad. En man van vid protokoll, inte improvisation. Ändå hade han improviserat, tyvärr dåligt.

Holm pekade mot Fredrik.

”Och han?”

Fredrik svarade själv.

"Jag kom för att hämta Gustaf."

"Med hyrbilen som står bakom ladan?"

"Jag ville inte skrämma Ebba, så jag smög ut."

"Ni lämnade hennes hotell utan att säga vart ni skulle."

"Jag fick ett meddelande."

"Från vem?"

Fredrik såg på Gustaf.

Gustaf svarade:

"Från mig."

Holm stirrade på honom.

"Ni skickade efter honom?"

"Ja."

"Varför?"

"För att jag behövde veta om han var del av det."

"Del av vad?"

Gustaf såg på Sherlock.

"Ni har listan nu. Ni vet tillräckligt."

Holm slog handflatan i bordet. Inte hårt nog för att hota, men nog för att stoppa rummets långsamma undanmanövrar.

"Nej, nu slutar alla tala som om sanningen är ett antikvariskt föremål. En bil har brunnit, kommunhuset har haft inbrott, ett arkiv är plundrat, och ni har gömt er medan halva Visby letat. Vad hände?"

Gustaf såg ned på sin bandagerade hand.

"Per Lindahl kom till mig för två veckor sedan. Han visste att jag gått igenom handlingar om Boge. Han frågade efter en metallcylinder som enligt honom kunde ha kommit till DBW på sjuttioalet. Han sade att den kunde innehålla familjematerial som inte borde ligga i ett sällskaps arkiv."

"Ni trodde honom?"

"Nej."

"Men ni började leta."

"Ja."

"Och hittade?"

"Posten i inventarielistan. En tom plats i skåpet. Sedan äldre hänvisningar i kommunens material. Någon hade redan tittat före mig, men inte förstått allt. Jag begärde fram microfiche och följde hänvisningen till Magasin Östra."

Holm sade:

"Ni gick dit?"

"Ja. Dagen före inbrottet."

Siv Mattsson skulle ha fått ett mindre sammanbrott om hon hört det.

Gustaf fortsatte:

"Jag hittade privatdepositionen. Den innehöll fotografiet, registerkortet, två kartskisser och en lös anteckning. Inte listan, inte originalcyllindern. Men tillräckligt för att förstå att något fortfarande låg kvar nära Tjelvars grav."

"Varför tog ni materialet?"

"För att jag trodde att någon annan annars skulle göra det."

Holm såg på honom.

"Ni stal kommunalt arkivmaterial?"

Gustaf såg trött ut.

"Ja."

"Bra, då är vi tydliga."

Fredrik sade:

"Han tänkte lämna tillbaka det."

Holm vände sig mot honom.

"Ni väntar."

Fredrik tystnade.

Sherlock frågade Gustaf:

"Var är materialet?"

"Här."

Rask gick till ett skåp, tog fram en plåtask och ställde den på bordet. Holm öppnade den med handskar. Där låg kuvertet från Magasin Östra, fotografiet de redan sett kopia av, två kartsquisser, några gamla pappersfragment och Leijonhjelms egna anteckningar.

Holm såg på askens innehåll.

"Ni hade det hela tiden."

"Ja."

"Så vad brann i bilen?"

"Kopior, några fragment. Och sådant jag lade där för att se vem som skulle agera."

Holm stirrade.

"Ni använde er egen bil som bete."

"Jag tänkte inte att den skulle brinna."

"Vad trodde ni skulle hända?"

"Att någon skulle försöka stjäla väskan ur bagageutrymmet."

"Men någon brände den."

"Ja."

"Vem?"

Gustaf såg på Fredrik.

Fredrik höjde händerna.

"Inte jag."

Sherlock såg på hans händer. De skakade nu. Inte mycket.

"Ni var där", sade Sherlock.

Fredrik blundade kort.

"Ja."

Holm gick ett steg mot honom.

"Vid bilen?"

"När att den redan brann."

"Varför?"

"Gustaf skickade ett meddelande. Han skrev att om något hände skulle jag se till att materialet inte hamnade hos Lindahl."

"Ni sade tidigare att ni knappt hade kontakt."

Fredrik såg ned.

"Jag ljög."

"Varför?"

"För att jag inte visste vem som lyssnade. För att Ebba var där. För att jag inte visste om Gustaf hade blivit galen eller modig."

Aivar sade från väggen:

"Det är ofta svårt att se skillnad."

Ingen log.

Holm frågade:

"Så ni kom till Gotland för att hjälpa Gustaf?"

Fredrik nickade.

"Ja."

"Och ändå försökte ni tona ned allt hos Ebba."

"För att hon skulle lämna det. Hon är inte en del av detta."

"Men ni gjorde henne mer rädd."

"Jag vet."

Sherlock sade:

"Ni reagerade på förpackningsfragmenten."

Fredrik såg på honom.

"För att Gustaf hade skickat bilder till mig."

"När?"

"Kvällen innan han försvann. Han skrev att de kunde vara nyckeln till att datera materialet. Jag förstod inte varför."

"Och Per Lindahl?"

Gustaf svarade:

"Han förstod mer än Fredrik. Han förstod att om listan hittades tillsammans med anteckningen om marken skulle hans fars namn inte längre bara vara ett dött namn. Det skulle bli början på en fråga om hur marken förvärvades."

Rask sade lågt:

"Min mor sade alltid att Lund sålde för billigt."

Alla såg på honom.

Han fortsatte:

"Inte för att han ville. För att han var rädd. Lindahl visste vad Lund hade gjort. Lund visste vad Lindahl hade gjort. Det var så de höll koll på varandra."

Holm frågade:

"Var Per Lindahl här i kväll?"

Rask nickade.

"Ja."

"Med Fredrik?"

"Nej, före honom. Han kom ensam, ville tala med Gustaf."

"Och ni släppte in honom?"

"Han sade att han visste att Gustaf var här. Han sade att om jag inte släppte in honom skulle han ringa polisen och säga att jag höll en försvunnen man gömd."

Holm tittade på Gustaf.

"Inte helt fel."

"Nej", sade Gustaf.

"Vad hände?"

Rask svarade:

"Han ville ha kuvertet men Gustaf vägrade. Aivar kom hit nästan samtidigt."

Aivar sade:

"Jag förstod att de skulle leta efter Gustaf när cylindern inte låg där de trodde."

"Hur kom ni hit?" frågade Modig.

"Tomas hämtade mig."

Rask nickade.

"Jag ringde honom när Lindahl kom."

Holm frågade:

"Var är Lindahl nu?"

Rask pekade mot ladan.

"Han gick ut när Fredrik kom. Jag trodde han körde."

"Men bilen?"

"Hans bil står bakom maskinhallen."

Holm vände sig mot Modig.

"Ta två man. Försiktigt."

Modig gick direkt.

Holm drog igen dragkedjan på sin jacka.

"Ingen annan rör sig."

Sherlock såg mot fönstret.

Utanför fanns bara mörker och strålkastarljus. En skugga rörde sig vid ladan. Inte Modig. Längre bort.

"Han är inte i bilen", sade Sherlock.

Holm vände sig.

"Var?"

"Brunnen."

Alla stod stilla.

Utanför huset hördes ett metalliskt ljud. Ett lock eller en kedja.

Tomas Rask blev vit i ansiktet.

"Den gamla brunnen är övertäckt."

Holm gick mot dörren.

"Ut."

Gårdsplanen var upplyst av bilarnas strålkastare, men brunnen låg vid sidan om ljuset, nära en låg stenmur. Den var rund, murad och täckt med ett tungt trälock förstärkt med järnband. Locket hade dragits åt sidan.

Per Lindahl stod vid brunnen.

I ena handen höll han en mapp. I den andra en tändare.

Han såg inte ut som på kontoret. Då hade han varit irriterad, kontrollerad, skyddad av glasväggar och fastighetsmodeller. Nu var håret rufsigt och jackan smutsig vid ena ärmen. Hans skor var leriga. Ansiktet var spänt på ett sätt som inte visade ilska utan panik.

Holm stannade fem meter ifrån honom.

"Lägg ned mappen."

Lindahl skakade på huvudet.

"Det här är familjeangelägenheter."

"Nej, det är bevismaterial."

"Det är gamla lögner."

Gustaf hade kommit ut i dörren bakom dem, trots att Ingrid försökte hålla honom inne.

"Det är gamla namn", sade Gustaf. "Lögnerna kom efteråt."

Lindahl vände sig mot honom.

"Min far byggde något."

"Ja."

"Ni tänker låta dem smutsa ned det."

"Din far gjorde det själv."

Lindahl höll upp tändaren.

Holm tog ett steg.

"Tänd den inte."

"Ni har cylindern, ni behöver inte detta."

Sherlock stod lite bakom Holm. Han såg på mappen. Den var inte tjock. Inte hela kuvertet. Några papper. Lindahl hade fått med sig något från köket när ingen såg, eller haft egna kopior. Hans hand var för hårt knuten kring pappret. Om han tände skulle lågan ta i kanten, men vinden kunde lika gärna blåsa den mot hans egen ärm.

"Det där är inte listan", sade Sherlock.

Lindahl tittade mot honom.

"Ni vet inte vad det är."

"Jo."

"Nej."

"Det är kartskissen och anteckningen om marken. Eller en kopia. Inte listan."

Lindahl svalde.

Holm stod stilla.

Sherlock fortsatte:

"Listan låg i cylindern. Ni hittade inte cylindern vid gömstället. Ni hittade fel metallföremål och förstod att Gustaf måste ha tagit rätt sak. Därför följde ni efter honom hit."

"Tyst."

"Ni behövde inte förstöra listan om den bara visade ungdomsbrott. Männen är döda. Men anteckningen om marken gör att er fars pengar och ert bolags mark är en konsekvens av samma hot."

"Det där går aldrig att bevisa."

"Kanske inte allt. Men ni trodde att det räckte."

Lindahl såg mot Holm.

"Det är sextio år gammalt."

Holm svarade:

"Bilbranden är från i natt."

Lindahl sade inget.

Holm fortsatte:

"Inbrottet också. Liksom Magasin Östra. Hotet mot Ebba Leijonhielm också."

"Jag skrev inte till henne."

Sherlock såg på honom.

"Nej."

Alla såg på honom.

Sherlock vände sig mot Fredrik, som stod vid dörren.

Fredrik såg förskräckt ut.

"Nej", sade Fredrik. "Jag ville bara att hon skulle sluta fråga."

Ebba var inte där, men hennes frånvaro blev tydlig i tystnaden.

Holm sade:

"Skrev ni hotbrevet?"

Fredrik sänkte blicken.

"Jag tänkte inte att det skulle uppfattas som hot."

Ingrid sade kallt:

”Vad trodde ni att ’låt de döda vara döda’ skulle uppfattas som? En väderrapport?”

Fredrik svarade inte.

Lindhahl såg på Fredrik med hat.

”Du idiot.”

Det var tillräckligt.

I den sekunden vände Lindhahl tändaren från pappret mot sig själv för att få bättre grepp. Holm rörde sig först, men Sherlock var i bättre vinkel. Han tog ett steg åt sidan, inte mot Lindhahl, utan mot brunnen.

”Om ni släpper mappen”, sade Sherlock, ”faller den inte i brunnen.”

Lindhahls blick följde reflexmässigt mappen.

Det räckte.

Holm gick fram, slog undan handen med tändaren och grep Lindhahls handled. Modig kom från sidan och tog mappen innan den föll. Tändaren slog i en sten och slocknade.

Lindhahl gjorde ett kort motstånd, mer av förtvivlan än kraft. Sedan var det över.

Holm tryckte ned hans arm.

”Per Lindhahl, ni är gripen misstänkt för mordbrand, inbrott och försök till undanröjande av bevis. Mer kommer.”

”Mordbrand?” sade Lindhahl matt.

”Ni tände eld på en bil på allmän plats.”

”Det fanns ingen i den.”

”Det var generöst av er.”

Modig tog över tillsammans med en uniformerad polis.

Lindhahl såg mot Gustaf när han fördes mot bilen.

”Ni hade ingen rätt att gräva upp detta.”

Gustaf svarade:

”Nej. Men du gav mig anledning.”

Redan samma natt började utredningens huvuddrag falla på plats.

Men det skulle ta månader att reda ut alla gamla papper, marköverlåtelse, depositioner, släktband, falska minnen och nya brott. En lista i en cylinder kunde inte ensam ändra

äganderätt eller skriva om domar som aldrig hållits. Men den kunde visa varför någon varit beredd att bryta sig in, hota, bränna och jaga en gammal man över ön.

Per Lindahl erkände inte direkt.

Han medgav att han varit vid Boge. Han medgav att han tagit material från Magasin Östra efter att ha förstått hänvisningen genom kommunhusinbrottet. Han påstod att bilen redan brann när han kom dit. Det höll inte länge. Kameror, däckspår, bränslerester och Fredriks motvilliga uppgifter skulle snart göra berättelsen mindre hållbar.

Fredrik Leijonhielm greps inte den natten, men han fick lämna ifrån sig telefonen och stanna kvar på Gotland. Hotbrevet till Ebba blev hans eget problem. Han hade velat skydda henne genom att skrämma henne. Det var en metod familjer ibland kallade omsorg när de saknade bättre ord.

Gustaf Leijonhielm fördes till sjukhuset för kontroll.

Aivar Kask vägrade först följa med någonstans, men Modig sade att han antingen kunde åka frivilligt eller bli sittande i ett kök fullt av poliser till morgonen. Då tog han käppen och åkte med.

Tomas Rask stod kvar på gårdsplanen när polisbilarna lämnade.

Sherlock gick fram till honom innan de åkte.

”Ni ringde Aivar när Lindahl kom.”

”Ja.”

”Varför inte polisen?”

Rask såg mot brunnen.

”Min familj har varit rädd för fel människor i sextio år. Det tar tid att bryta.”

”Ni gjorde det i kväll.”

”Till slut.”

”Ja.”

Rask nickade.

Det fanns inget mer att säga.

Morgonen därpå låg Visby i svagt gryningsljus.

Vinden hade mojnät något. Gatorna var fortfarande fuktiga. Vid Botaniska trädgården fanns sotfläcken kvar, men bilen var borta och avspärrningen mindre. Några människor gick förbi utan att stanna. En stad återgick ofta till sitt eget tempo innan människorna hann göra det.

Sherlock och Ingrid träffade Ebba Leijonhielm på hotellet.

Hon hade redan talat med Gustaf per telefon. Det hade varit ett kort samtal. Hon sade inte vad de sagt, bara att han lät som sig själv och att hon var arg nog att det betydde att hon inte var lika rädd längre.

Ingrid berättade om Fredriks brev.

Ebba tog det utan att blinka.

"Jag förstod nästan det."

"När?" frågade Sherlock.

"När han sade att jag skulle åka till Stockholm. Fredrik vill alltid hantera saker på platser där han kan förstå dem."

"Djursholm?"

Hon såg på honom.

Sedan skrattade hon. Inte länge, men verkligt.

"Ja. Bland annat."

Hon blev allvarlig igen.

"Vad händer med Gustaf?"

Ingrid svarade:

"Han har själv begått vissa brott. Undanhållit material, tagit arkivhandlingar, inte kontaktat polis. Men han är också brottsoffer och viktigt vittne."

Ebba nickade.

"Han kommer hata ordet vittne."

"Troligen."

"Han föredrar uppgiftslämnare."

Sherlock sade:

"Det gör han säkert."

Ebba såg på honom.

"Tack."

Han svarade inte direkt.

"För vad?" frågade han sedan.

"För att ni letade efter honom. Inte bara efter pappren."

"Det var samma sak ett tag."

"Men inte hela tiden."

"Nej."

Hon sträckte fram handen.

Han tog den.

Hennes hand var kall.

DBW:s sammanträdesrum var tystare denna gång.

Nils Cedergren såg ut som om natten hade lagt tio år på hans ansikte. Han hade framför sig en lista över föremål, nycklar, rutiner och ansvar. Ingrid hade sett den och lagt till tre punkter med blyerts innan mötet började.

Cedergren accepterade dem utan protest.

Det sade en del.

"Sällskapet kommer att samarbeta fullt ut", sade han.

"Bra", sade Ingrid.

Sherlock såg på honom.

"Ni bör också sluta säga diskretion när ni menar rädsla."

Cedergren tog emot det som en diagnos han redan misstänkt.

"Ja."

Han såg mot fönstret.

"Gustaf borde ha kommit till oss tidigare."

"Ja", sade Sherlock.

"Tror ni att han lät bli för att han inte litade på oss?"

"Delvis."

Cedergren nickade långsamt.

"Och delvis?"

"För att han litade för mycket på sig själv."

Det svaret tyckte Cedergren sämre om, men han kunde inte avvisa det.

Ingrid stängde sin mapp.

"Ni har ett arkivproblem, ett säkerhetsproblem och ett förtroendeproblem. Alla tre går att åtgärda. Men inte genom att gömma dem i olika skåp."

Cedergren såg på henne.

"Ni arbetar med ekonomi, fru Waller?"

"Ja."

"Det märks."

"Tack."

Det var oklart om det var en komplimang. Hon tog det som en.

De åkte inte till Tjelvars grav igen.

Inte den dagen.

Holm hade sagt att platsen var avspärrad och att om Sherlock ville gå runt där fick han ansöka om att bli arkeolog. Sherlock hade påpekat att det var två olika kompetenser. Holm hade sagt att det var just det han menade.

I stället körde Ingrid dem ut ur Visby en stund före flyget. Inte hela vägen till Boge. Bara till en plats där vägen öppnade sig och man kunde se landskapet dra åt nordost.

"Du hade velat se platsen i dagsljus", sade hon.

"Ja."

"Varför sade du inte det till Holm?"

"Han hade sagt nej."

"Och du hade gjort det ändå?"

"Kanske."

"Så för en gångs skull valde du social friktion senare i stället för nu."

"Ja."

"Utveckling."

"Tillfällig."

De stod vid bilen.

Gotland låg i stillhet under den blåa himlen. Fält, skog, stenmur, väg. Någonstans där ute fanns skeppssättningen. Någonstans väster om den hade åtta män gömt enkla varor och ett hot mot varandra. Spriten hade inte betytt något längre. Cigaretterna hade blivit smulor och färgat papper. Men namnen hade klarat sig.

Det var praktiskt. Men också fult.

Ingrid sade:

”Det här blir ingen tydlig bevisning.”

”Nej.”

”Lindahl kommer säga att allt är gammalt.”

”Ja.”

”Fredrik kommer säga att han ville skydda Ebba.”

”Ja.”

”Gustaf kommer säga att han gjorde fel av rätt skäl.”

”Ja.”

”Och Aivar?”

”Han kommer säga så lite som möjligt.”

”Det är kanske klokast.”

Sherlock såg mot nordost.

”Nej.”

Hon vände sig mot honom.

”Inte?”

”Klokast hade varit att säga något för sextio år sedan.”

Ingrid stoppade händerna i kappfickorna.

”Ja.”

De körde tillbaka mot Visby.

När Sherlock Hansson kom in på Café Linden dagen därpå var bordet vid fönstret ledigt.

Anton såg upp från kaffemaskinen.

”Vanliga?”

”Ja.”

”Varit borta?”

”Ja.”

”Gotland?”

Sherlock stannade vid disken.

"Varför frågar alla det?"

Anton ryckte på axlarna.

"Skorna."

Sherlock såg ned.

Han hade borstat dem på hotellet, men kalkdammet hade satt sig i sömmarna.

"Kaffe", sade han.

"Och vatten?"

"Ja."

"Smörgås?"

Sherlock tänkte efter.

"Ja."

Anton tog fram en ostsmörgås utan att kommentera att svaret kom snabbare än vanligt.

Sherlock satte sig vid fönstret.

Gatan utanför var torr nu. En kvinna med barnvagn stannade vid övergångsstället. En cyklist körde för fort. Marianne Ståhl gick förbi på gatan, såg in genom fönstret och höjde två fingrar i hälsning. Sedan stannade hon, tittade ned på hans skor genom glaset och skakade lätt på huvudet.

Sherlock lyfte kaffekoppen.

Hon gick vidare.

Han öppnade anteckningsboken.

På den sista sidan från Gotland stod:

Listan var inte värdet. Listan var låset.

Han såg på meningen.

Den var för prydlig.

Han strök över den.

Sedan skrev han i stället:

Åtta namn. En bil. Fel sten.

Det var bättre.

Inte vackert. Men användbart.